

Andrzej Surdej
**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO
dla KLASY II GIMNAZJUM**

Wprowadzenie

Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego dla klasy II gimnazjum jest kontynuacją propozycji przygotowanej dla klasy I. Mogą z niego korzystać nauczyciele pracujący z podręcznikiem Witolda Bobińskiego *Świat w słowach i obrazach* oraz *Gramatyką i stylistyką* Zofii Czarnieckiej-Rodzik. **Należy traktować go jako propozycję, którą każdy nauczyciel powinien odpowiednio zmodyfikować, biorąc pod uwagę możliwości i potrzeby uczniów, z którymi ma do czynienia w danej klasie.** Podobnie jak w klasie I, poza zaproponowanymi rozwiązaniami w PSO należy ująć także:

- częstotliwość sprawdzania i oceniania
- minimalną liczbę ocen (w zależności od liczby godzin)
- zasady wystawiania ocen śródrocznych i końcoworocznych
- zasady poprawiania ocen
- zasady dotyczące prowadzenia zeszytów przedmiotowych
- sposoby i terminy informowania rodziców o osiągnięciach uczniów
- zasady udostępniania rodzicom (opiekunom) sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac kontrolnych oraz innej dokumentacji dotyczącej oceniania
- zasady dostosowania wymagań do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów (na podstawie opinii publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych)
- wymagania na ocenę celującą.

Dopiero, kiedy uzupełnimy system o wymienione elementy, możemy mówić o kompleksowym PSO dla danej klasy. Należy też pamiętać, aby na początku każdego roku szkolnego zaprezentować uczniom oraz rodzicom (opiekunom) PSO, a w szczególności poinformować o wymaganiach edukacyjnych (umiejętnościach ocenianych na lekcjach języka polskiego) wynikających z realizowanej podstawy programowej oraz sposobach oceniania osiągnięć uczniów.

Umiejętności oceniane na lekcjach języka polskiego w klasie II:

• Czytanie różnych tekstów kultury¹ (rozumianych jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego; w tym źródła historyczne)	Uczeń:
	– czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
	– interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy
	– odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji
	– dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie
	– wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury (w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, ilustracjach, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach)
	– dostrzega środki wyrazu typowe dla tekstów literackich, tekstów publicystycznych i określa ich funkcje
	– odnajduje i interpretuje związki przyczynowo-skutkowe
	– dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny
	– wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą)
	– dostrzega wartości wpisane w teksty kultury

¹ Źródło: *Informator o egzaminie gimnazjalnym w 2008 i 2009 roku*, Warszawa 2007.

• Tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)	Uczeń: – buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach: • charakterystyka • opis przeżyć wewnętrznych • sprawozdanie • rozprawka • recenzja (książki, filmu, spektaklu teatralnego) • wywiad – posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych – tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej – zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym – formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze – analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury – dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie – wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi – formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury
• Mówienie	Uczeń: – formułuje następujące rodzaje wypowiedzi ustnych: • opowiadanie twórcze i odtwórcze • przemówienie – dba o spójność, poprawność językową i płynność wypowiedzi – stara się zainteresować sposobem mówienia
• Przestrzeganie zasad ortograficznych	Uczeń: – pisze poprawnie pod względem ortograficznym (w tym dyktanda), stosując w praktyce poznane zasady ortograficzne – korzysta ze słownika ortograficznego
• Znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Uczeń: – czyta lektury obowiązkowe i uzupełniające – wykazuje się znajomością treści i zagadnień zawartych w lekturach – bierze czynny udział w omawianiu utworów
• Znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku i frazeologii	Uczeń: – wykorzystuje w praktyce wiedzę dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu nauki o języku – wyjaśnia znaczenia wybranych związków frazeologicznych – stosuje w wypowiedziach wybrane związki frazeologiczne

• Recytacja	Uczeń: – wygłasza tekst (wiersz, fragment prozy) z pamięci – recytuje wyraźnie i wyraziście z zachowaniem zasad kultury żywego słowa
• Rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Uczeń: – tworzy ilustracje do utworów, odzwierciedlając informacje podane w tekstach – dba o estetykę i oryginalność wykonanych prac plastycznych – stosuje różne techniki plastyczne
• Wykonanie określonych projektów	Uczeń: – realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem – dba o estetykę i oryginalność realizowanego projektu – stosuje różnorodne techniki i technologie – prezentuje wykonany projekt
• Realizacja zadań w grupie	Uczeń: – realizuje w grupie określone zadanie – prezentuje efekt, rezultat pracy grupy
• Przygotowanie inscenizacji	Uczeń: – bierze udział w przygotowaniu scenicznych prezentacji (fragmentów) poznanych utworów – projektuje i wykonuje dekoracje, stroje, rekwizyty – wciela się w rolę, biorąc udział w przedstawieniu

Sposoby (zasady) oceniania poszczególnych umiejętności

Umiejętności:	Sposób oceniania:
– czytanie różnych tekstów kultury	– omawianie, analiza przeczytanego tekstu na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia literackiego i kulturowego rozpisanego na poziomych wymagań – patrz*) – samodzielna praca z tekstem w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)	Patrz: – kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi (ćwiczeń redakcyjnych – domowych i klasowych)
– mówienie	Patrz: – kryteria oceny wypowiedzi ustnych: • opowiadania twórczego i odtwórczego • przemówienia
– przestrzeganie zasad ortograficznych	Patrz: – zasady oceniania dyktand
– znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Lektura obowiązkowa: – sprawdziany ze znajomości treści lektur (zadania punktowane według określonych kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen zapisana pod każdym sprawdzianem)

Umiejętności:	Sposób oceniania:
	Lektura uzupełniająca: – ocena za notatki przygotowane przez ucznia, w razie wątpliwości – dodatkowe pytania z treści lektury
– znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku, frazeologii	– omawianie, analiza zagadnień z zakresu nauki o języku na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia językowego rozpisanego na poziomy wymagań – patrz**) – samodzielna analiza zagadnień z zakresu nauki o języku w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– recytacja	Patrz: – kryteria oceny recytacji
– rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Patrz: – kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów
– realizacja określonych projektów	Patrz: – kryteria oceny realizacji określonych projektów
– realizacja zadań w grupie	Patrz: – kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań
– przygotowanie inscenizacji	– kryteria oceny ustala każdorazowo nauczyciel (mając na uwadze przede wszystkim wkład pracy uczniów w przygotowanie przedstawienia) i podaje przed realizacją konkretnych inscenizacji

*** Zakres kształcenia literackiego i kulturowego** (Witold Bobiński *Świat w słowach i obrazach*) **rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.** Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe ocenę dobrą lub bardzo dobrą. **Uwaga!** Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
POCZĄTKI ŚWIATA, POCZĄTKI SŁOWA		
<i>Biblia – Stary Testament: Wygnanie z Raju</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat <i>Księgi Rodzaju</i> i <i>Księgi Wyjścia</i> – czyta głośno – odpowiada na pytania, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – omawia elementy świata przedstawionego – opowiada o przebiegu wydarzeń – podaje motywy działania bohaterów – dostrzega symbole w tekście – rozpoznaje styl biblijny – znajduje w tekście przykłady cech stylu biblijnego	– czyta głośno, dokonując interpretacji – ocenia i komentuje motywy działania bohaterów – wyjaśnia sens opowieści – wyjaśnia znaczenie symboli występujących w tekście – wyjaśnia, czym cechuje się styl biblijny – podaje źródła inspiracji autorów ksiąg biblijnych, korzystając z wydawnictw encyklopedycznych

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– dobiera określenia do podanych rzeczowników – zapoznaje się ze wskazówkami <i>Jak czytać „Biblię”?</i> – redaguje streszczenie	– omawia wskazówki <i>Jak czytać „Biblię”?</i>
<i>Biblia – Stary Testament: Wędrowka do Ziemi Obiecanej</i>	– czyta głośno – odpowiada na pytania, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – wymienia biblijne postacie i miejsca – zapisuje w punktach przebieg wędrowki, korzystając z mapki – opowiada o kolejnych etapach wędrowki – określa formę słów skierowanych do bohatera, wykorzystując podane słownictwo – odnajduje w tekście motywy	– czyta głośno, dokonując interpretacji – dostrzega związki między kolejnymi etapami wędrowki – opowiada o kolejnych etapach wędrowki, łącząc opowiadanie z opisem miejsc i charakterystyką postaci – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywów – wskazuje historyczny i kulturowy kontekst dzieła – uzasadnia własne zdanie – wyjaśnia znaczenie zwrotów i wyrażeń wywodzących się z <i>Biblii</i> – opracowuje fragment scenariusza w formie opowiadania
<i>Biblia – Nowy Testament: Syn marnotrawny</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat <i>Evangelii wg św. Łukasza</i> – czyta głośno – rozpoznaje w utworze przypowieść – wylicza podstawowe cechy przypowieści – podaje informacje na temat czasu, miejsca i uczestników zdarzeń – opowiada o przebiegu wydarzeń – określa reakcję bohatera – nazywa cechy charakteru postaci – ogląda reprodukcję obrazu – porównuje elementy świata przedstawionego w tekście z obrazem – redaguje opis obrazu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje tytuły znanych przypowieści – definiuje przypowieść – charakteryzuje i ocenia postacie – odczytuje ukryty sens przypowieści oraz jej wymowę – dostrzega uniwersalizm postaci i wydarzeń – formułuje prawdy ogólne wynikające z przypowieści – redaguje bardziej zrozumiałą wersję wypowiedzi bohatera – interpretuje kompozycję malarską
<i>Myślę i decyduję – o argumentowaniu i rozprawce</i>	– używa pojęć: <i>teza, argument, wniosek</i> – rozpoznaje rozprawkę wśród innych form wypowiedzi – rozróżnia tezę, argument, wniosek – formułuje tezę – gromadzi argumenty – stosuje słownictwo wprowadzające kolejne argumenty – gromadzi słownictwo wyrażające własne stanowisko – redaguje rozprawkę, stosując właściwy porządek treści	– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>teza, argument, wniosek</i> – wymienia cechy rozprawki jako formy wypowiedzi – wskazuje w cudzym tekście cechy rozprawki – gromadzi i selekcjonuje argumenty – stosuje bogate słownictwo podkreślające własne stanowisko – redaguje rozprawkę, zachowując wszystkie cechy formy

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Biblia – Nowy Testament: Hymn o miłości</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Pawła z Tarsu – uważnie słucha czytanego tekstu – określa tematykę tekstu – opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych – wylicza cechy miłości – dostrzega logiczną kompozycję tekstu – dzieli tekst na części kompozycyjne ze względu na różnice tematyczne – klasyfikuje utwór jako <i>hymn</i> – wymienia cechy hymnu jako pieśni	– czyta głośno, dokonując interpretacji – konkretyzuje obrazy poetyckie – charakteryzuje uczucie miłości – rozpoznaje i nazywa wartości – formułuje wnioski na podstawie analizy kompozycji tekstu – wyjaśnia celowość użycia wyliczeń – uzasadnia, że utwór jest hymnem
Homer <i>Iliada</i>	– wyjaśnia, czym jest <i>mit</i> i <i>mitologia</i> – wymienia znane mity – zapoznaje się z informacjami na temat Homera i <i>Iliady</i> – czyta cicho ze zrozumieniem – odczytuje informacje z osi czasu – omawia elementy świata przedstawionego – zapisuje w punktach informacje o przebiegu wojny – nazywa cechy bohaterów – odnajduje w tekście motyw gniewu – proponuje inne rozwinięcie tytułu utworu – używa pojęć: <i>apostrofa</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>epos</i> – odczytuje przykładowe apostrofy, porównania – ogląda reprodukcję obrazu, dzieląc się swoimi wrażeniami	– opowiada o znanych bogach i bohaterach mitologicznych – zapisuje w punktach opinię bohatera – ocenia zachowanie bohaterów – redaguje artykuł hasłowy do encyklopedii – porównuje bohaterów utworu ze znanymi postaciami mitologicznymi oraz postaciami rycerzy – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu gniewu – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>apostrofa</i>, <i>porównanie homeryckie</i>, <i>epos</i> – wyjaśnia sens apostrof i porównań – uzasadnia, że utwór jest eposem – interpretuje kompozycję malarską
Homer <i>Odyseja</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat <i>Odysei</i> – czyta cicho ze zrozumieniem – omawia elementy świata przedstawionego – opowiada o przebiegu wyprawy – nazywa cechy bohaterów – odczytuje rozbudowane porównanie – wyjaśnia dosłowne znaczenie wyrazu <i>odyseja</i> – odnajduje w tekście motyw podróży – gromadzi wyrazy bliskoznaczne – korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych – odróżnia tekst narratora od wypowiedzi postaci – wyjaśnia, czym charakteryzuje się <i>epos</i> – redaguje opis przeżyć bohatera	– nazywa stany emocjonalne bohatera – wyjaśnia sens porównania – wyjaśnia uniwersalizm motywu podróży – wyjaśnia zróżnicowanie stylistyczne języka postaci i narratora – charakteryzuje narratora na podstawie jego wypowiedzi – uzasadnia, że utwór jest eposem – wymienia tytuły poznanych eposów – redaguje rozbudowany opis przeżyć bohatera

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>O Królu Arturze i Rycerzach Okrągłego Stołu – Poszukiwanie świętego Graala. Przygody Pana Parsifala</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat króla Artura – czyta cicho ze zrozumieniem – omawia elementy świata przedstawionego – uzupełnia podany niepełny plan wydarzeń – wyodrębnia etapy wędrówki – odnajduje w tekście motyw podróży – nazywa cechy bohaterów – ocenia postawę bohaterów – wyjaśnia, na czym polegał <i>ideał rycerza</i> – podsumowuje opowiedzianą historię – rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne – klasyfikuje utwór jako epos rycerski	– redaguje plan najważniejszych wydarzeń – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu podróży – porównuje podróż Parsifala z wędrówką wybranej postaci literackiej – dostrzega przenośne znaczenie elementów fantastycznych – wskazuje źródła motywów fantastycznych – oddziela prawdę historyczną od fikcji literackiej – sporządza kodeks postępowania rycerza – porównuje Rycerzy Okrągłego Stołu ze znanymi postaciami rycerzy obecnymi w literaturze – podaje cechy eposu rycerskiego
ŚWIAT W SŁOWACH ODBITY		
<i>Słowa są zwierciadłem</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – określa tematykę tekstu – odróżnia informację od opinii – cytuje wskazane informacje i opinie – posługuje się terminem <i>epika</i> – wyjaśnia termin <i>literatura</i> – podaje przykłady najstarszych zapisanych tekstów – używa pojęcia <i>konwencja realistyczna</i> – wyjaśnia pojęcie <i>mit</i> – podaje przykłady mitów i ich bohaterów	– wyjaśnia różnicę między informacją a opinią – samodzielnie komentuje, wnioskuje – wskazuje źródła epiki jako rodzaju literackiego – wyjaśnia, na czym polega <i>konwencja realistyczna</i> – podaje przyczyny powstawania mitów – kojarzy mity z początkami literatury – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu zwierciadła (lustra) – wymienia tytuły utworów wykorzystujące motyw lustra
Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Henryka Sienkiewicza – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa czas i miejsce akcji – dzieli bohaterów na głównych, drugoplanowych i epizodycznych – charakteryzuje bohaterów – porządkuje wydarzenia składające się na fragment akcji powieści – wyróżnia i nazywa wątki utworu – odróżnia powieść historyczną od innych rodzajów powieści – podaje wyróżniki powieści historycznej – wskazuje w fabule przykłady podanych motywów – omawia ideał rycerza chrześcijańskiego – redaguje charakterystykę porównawczą	– podaje przykłady zdarzeń budzących śmiech, lęk, współczucie – odróżnia postacie i wydarzenia historyczne od postaci i wydarzeń fikcyjnych – nazywa i wyjaśnia motywy działania bohaterów – redaguje plan ramowy najważniejszych wydarzeń – przyporządkowuje postacie do poszczególnych wątków – uzasadnia, że utwór jest powieścią historyczną – wypowiada się na temat przesłania utworu – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywów – uzasadnia, że bohater jest przykładem ideału rycerskiego – porównuje bohatera z innymi literackimi postaciami rycerzy – redaguje rozprawkę

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Świat w gabinecie luster, czyli o powieści</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – posługuje się terminem <i>epika</i> – odróżnia postać autora od narratora – używa pojęć: <i>narrator pierwszoosobowy</i>, <i>narrator trzecioosobowy</i> – wymienia znane gatunki epickie – wymienia utwory będące poprzedniczkami powieści – podaje cechy powieści realistycznej – kwalifikuje podane powieści do odpowiednich odmian gatunkowych – rozróżnia pojęcia: <i>literatura popularna</i>, <i>literatura wysoka</i>	– podaje cechy utworów epickich – wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>narrator pierwszoosobowy</i>, <i>narrator trzecioosobowy</i> – wyjaśnia pojęcie <i>fabuła</i> – podaje wyróżniki wymienionych gatunków epickich – omawia utwory – poprzedniczki powieści – kwalifikuje podane powieści do odpowiednich odmian gatunkowych, uzasadniając decyzję – formułuje definicję powieści
Joseph Conrad <i>Tajfun</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Josepha Conrada – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – wypowiada się na temat bohaterów – opowiada o przebiegu wydarzeń – wyjaśnia poglądy bohatera – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu – formułuje marynarską zasadę dotyczącą żeglowania w czasie sztormu, huraganu – odnajduje w tekście motywy marynistyczne – tworzy i opisuje schematyczną ilustrację (ujęcie filmowe) – opowiada na podstawie stworzonej ilustracji o swoich spostrzeżeniach, wrażeniach – redaguje tekst uzasadnienia nadania orderu bohaterowi	– wyjaśnia znaczenie wyrażenia „Tamtą Stroną” – rozróżnia motywy marynistyczne – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu morza i podróży – podaje przenośne znaczenia wyrazu podróż, uzupełniając schemat – porównuje losy, postawę, cechy bohaterów różnych utworów – porównuje sposób prowadzenia narracji w różnych utworach – redaguje kartkę z dziennika, wchodząc w rolę bohatera
Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Ernesta Hemingwaya – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa tematykę i problematykę utworu – określa czas i miejsce akcji – wyróżnia bohaterów – nazywa cechy charakteru bohatera – opowiada o relacjach łączących bohaterów – opowiada o przebiegu wydarzeń – wyróżnia i nazywa wątki utworu – odnajduje w tekście motyw morza i podróży – omawia kompozycję utworu – cytuje zdania o charakterze sentencji – redaguje dialog lub opowiadanie	– charakteryzuje głównego bohatera, uzasadniając swe sądy – odczytuje ukryte znaczenia dotyczące postaci – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu morza i podróży – podaje cechy opowiadania jako gatunku epickiego – nazywa etapy akcji – interpretuje tytuł – rozwija w kilku zdaniach wybraną sentencję – porównuje bohatera z postacią Syzyfa – porównuje losy bohaterów różnych utworów – redaguje monolog wewnętrzny lub rozprawkę

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Aleksandra Kamińskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych – określa tematykę i problematykę utworu – określa czas i miejsce akcji – dzieli bohaterów na głównych, drugoplanowych i epizodycznych – charakteryzuje bohaterów, wykorzystując zgromadzone fakty i opinie – układa wydarzenia w kolejności chronologicznej – dostrzega autentyczność postaci i wydarzeń – określa rodzaj narracji i typ narratora – odróżnia informację od komentarza – rozpoznaje przenośnię – odczytuje fragment wiersza, do którego nawiązuje tytuł powieści – rozpoznaje wartości – omawia kompozycję utworu – przedstawia własne zdanie na podany temat	– formułuje opinię o książce – redaguje plan ramowy najważniejszych wydarzeń – wskazuje elementy biograficzne – wyjaśnia kontekst historyczny – uzasadnia, że utwór jest powieścią o charakterze biograficznym – charakteryzuje narratora – wyjaśnia sens przenośni – wyjaśnia sens tytułu – nazywa wartości – wyjaśnia, czemu służy luźna kompozycja utworu – przygotowuje mowę w formie krótkiej rozprawki, uzasadniając reprezentowane stanowisko – zapisuje wybrany fragment powieści w postaci scenopisu
Jarosław Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>	– nazywa cechy Ikar – zapoznaje się z informacjami na temat Jarosława Iwaszkiewicza – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce akcji – wyróżnia bohaterów – charakteryzuje bohatera – opowiada o przebiegu wydarzeń – określa rodzaj narracji i typ narratora – wyodrębnia z narracji relację, opisy, refleksje – wskazuje motyw mitologiczny – ogląda obraz – dostrzega tematyczny związek obrazu i opowiadania – wskazuje motyw artysty – uzasadnia wybraną opinię	– opowiada mit o Ikarze – opowiada o scenerii mitologicznego zdarzenia – opowiada o realiach okupacyjnej rzeczywistości – dzieli opowiadanie na dwie części, uzasadniając podział – charakteryzuje narratora – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu Ikar – wyjaśnia sens tytułu – rozwija tytuł – wyjaśnia występujący motyw artysty – interpretuje kompozycję malarską – porównuje zakres wykorzystania motywu Ikar na obrazie i w tekście – redaguje opis sytuacji
Ida Fink <i>Drzazga</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Idy Fink – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych – określa czas i miejsce akcji – gromadzi informacje na temat bohaterów – cytuje fragmenty informujące o przeżyciach bohaterów – cytuje fragment odnoszący się do tytułu – zapoznaje się z informacjami na temat Holocaustu	– określa kontekst historyczny – nazywa przeżycia, uczucia bohaterów – porównuje nastrój, samopoczucie bohaterów – rekonstruuje i zapisuje chronologicznie wojenne przeżycia bohatera – wyjaśnia sens tytułu – nazywa motywy symboliczne występujące w opowiadaniu – wyjaśnia znaczenie ostatniego fragmentu opowiadania

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
		– wypowiada się na temat twórczości autorki opowiadania, odnosząc się do przytoczonych opinii
ŚWIAT JAWY CZY SNU?		
Jonathan Swift <i>Podróże Guliwera</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat autora i jego dzieła – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – dzieli bohaterów na głównych i drugoplanowych – opowiada o wojennych obyczajach Europejczyków – odróżnia informacje od komentarza – cytuje fragment utworu w celu uzasadnienia wypowiedzi – określa rodzaj narracji i typ narratora – redaguje list lub ulotkę reklamową	– opowiada o przebiegu wydarzeń – charakteryzuje narratora, uzasadniając wypowiedź – ocenia komentarz narratora dotyczący przyczyn wojen – wyraża opinię na temat świata przedstawionego utworu i jego niezwykłości – podaje przykłady archaizmów słownikowych i składniowych – redaguje pismo w imieniu wydawcy książek
Sztuka patrzenia: Pieter Bruegel <i>Walka karnawału z postem</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda fragment malowidła – wyodrębnia i nazywa główne postacie obrazu – wymienia elementy obrazu – wskazuje elementy obrazu przedstawiające motyw walki – wyjaśnia, na czym polega <i>przesada</i>, <i>kontrast</i> i <i>karykatura</i> – wyjaśnia sens obrazu, korzystając z informacji w podręczniku	– określa czas i miejsce wydarzeń – dostrzega alegoryczny charakter przedstawionych postaci – opisuje poszczególne elementy obrazu – wyjaśnia przenośne znaczenie poszczególnych elementów obrazu – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu walki – wskazuje elementy przesady, kontrastu, karykatury – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat obrazu
<i>Rzeczywistość w krzywym zwierciadle, czyli o poszukiwaniach sensu w bezsensie</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę przeczytanego tekstu – wypowiada się na temat tekstu – cytuje odpowiednie fragmenty tekstu – używa pojęcia <i>groteska</i>	– wyjaśnia, czym jest <i>groteska</i> – podaje przykłady tekstów kultury ukazujących świat w sposób groteskowy – wskazuje groteskowe reprodukcje dzieł plastycznych, uzasadniając wybór
Sławomir Mrożek <i>Baba</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Sławomira Mrożka – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa rodzaj narracji i typ narratora – wyjaśnia różnicę między realizmem a groteską – wskazuje elementy groteskowe	– czyta głośno, dokonując interpretacji – charakteryzuje narratora na podstawie jego wypowiedzi – określa postawę narratora wobec świata – wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega absurd świata przedstawionego – odczytuje ideę utworu – uzasadnia swoje stanowisko – nazywa odmiany języka występujące w tekście – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat opowiadania

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Nogi w kałamarzu, czyli o cechach groteski</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – używa pojęcia <i>groteska</i> – tworzy poprawne związki wyrazowe ze słowem <i>groteska</i> i wyrazami pokrewnymi – wskazuje w podanych dziełach elementy groteski	– wyjaśnia, czym jest <i>groteska</i> – sporządza notatkę na temat cech groteski – określa cele, którym służy <i>groteska</i> jako konwencja literacka – wyjaśnia, na czym polega <i>groteska</i> w podanych dziełach – wyjaśnia funkcję pytań skierowanych do czytelnika w tekście artykułu – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat wrażeń z lektury tekstów wykorzystujących <i>groteskę</i>
MÓJ ŚWIAT, MOJE ŻYCIE		
Juliusz Słowacki <i>Listy do matki</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Juliusza Słowackiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat nadawcy – określa adresata – opowiada o tematyce listów – cytuje fragmenty ujawniające opinie poety – odróżnia list prywatny od oficjalnego – wskazuje poszczególne elementy kompozycyjne listu – rozróżnia różne odmiany listów – redaguje fragment biogramu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje tematykę listów – formułuje wnioski z porównania – nazywa emocje i uczucia nadawcy – wyjaśnia, czym charakteryzują się poszczególne odmiany listów – redaguje charakterystykę częściową
Andrzej Bobkowski <i>Szkice piórkem</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Andrzeja Bobkowskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – opowiada o podróży bohaterów – odczytuje fragmenty opisujące wrażenia, stan ducha bohatera – odszukuje w tekście fragmenty różnych form wypowiedzi – odczytuje fragmenty ujawniające narratora – określa rodzaj narracji i typ narratora – używa pojęcia <i>dziennik</i> – odróżnia dziennik od innych form literackich – redaguje fragment dziennika	– określa kontekst historyczny – charakteryzuje narratora – odczytuje fragmenty o charakterze „złotej myśli” – odróżnia dziennik od innych tekstów o charakterze wspomnieniowym – definiuje pojęcie dziennika jako utworu literackiego – redaguje komentarz z elementami opisu i charakterystyki
Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Mirona Białoszewskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa czas i miejsce wydarzeń – wymienia bohaterów – określa rodzaj narracji i typ narratora – proponuje tytuły dla poszczególnych części tekstu – określa tematykę kolejnych części tekstu	– określa kontekst historyczny – opowiada o przeżyciach i uczuciach bohaterów – określa sposoby dynamizowania opisu i narracji – wyjaśnia różnice między pamiętnikiem a dziennikiem – dostrzega ogólny sens utworu – charakteryzuje język utworu – porównuje literackie sposoby opowiadania

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– rozpoznaje w tekście pamiętnik – wymienia cechy pamiętnika – dostrzega specyficzne cechy języka utworu	
ŚWIAT MIĘDZY WERSAMI		
<i>Ludzie wiersze piszą, czyli o niezwykłej mowie „ja” lirycznego</i> <i>Jak czytać wiersze – ostatnia deska ratunku, czyli spojrzenie kogoś, kto „nic z tego nie rozumie”</i>	– wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelnich dotyczących poezji – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – rozróżnia rodzaje literackie – odróżnia lirykę od epiki – łączy termin liryka z wyrażaniem uczuć i przeżyć – używa pojęcia <i>podmiot liryczny</i> – rozróżnia lirykę bezpośrednią i pośrednią – rozróżnia i nazywa podstawowe środki języka poetyckiego	– podaje tytuły znanych/ulubionych wierszy – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>podmiot liryczny</i> – wskazuje podmiot liryczny w utworach – omawia związki i zależności między fikcyjnym i rzeczywistym nadawcą – rozróżnia postacie i układy rymów – wyjaśnia kreacyjny charakter języka poetyckiego – wyjaśnia rolę elementów języka poetyckiego – sporządza notatkę na temat języka poetyckiego
Jan Kochanowski <i>Tren V, Tren VII, Tren VIII</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Kochanowskiego – uważnie słucha wzorcowej recytacji – opowiada o swoich wrażeniach czytelnich – nazywa bohaterkę liryczną – przedstawia bohaterkę na podstawie wypowiedzi poetyckiej – nazywa podmiot liryczny – określa relacje między bohaterką liryczną a podmiotem lirycznym – określa sytuację podmiotu lirycznego – wypowiada się na temat stanu ducha, nastroju podmiotu lirycznego – odróżnia lirykę bezpośrednią od pośredniej – wskazuje i nazywa środki poetyckie – używa pojęcia <i>tren</i> – wylicza cechy trenu na podstawie definicji	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyodrębnia i omawia obrazy poetyckie – wyjaśnia, czym jest liryka bezpośrednia – wyjaśnia celowość użycia środków poetyckich – uzasadnia, że poznane teksty są trenami – porównuje <i>Treny</i> Jana Kochanowskiego z wierszami Władysława Broniewskiego – przedstawia obrazy poetyckie w formie rysunku lub dzieła malarskiego
Adam Mickiewicz <i>Niepewność</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Adama Mickiewicza – uważnie słucha wzorcowej recytacji – wskazuje i nazywa podmiot liryczny – formułuje dylemat podmiotu lirycznego – nazywa odczucia, stany ducha, emocje podmiotu lirycznego, korzystając z podanego słownictwa – odróżnia lirykę bezpośrednią od pośredniej – wskazuje i nazywa środki poetyckie – zabiera głos w dyskusji – przytacza argumenty – redaguje list z elementami opisu przeżyć i uczuć	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, czym jest <i>liryka bezpośrednia</i> – charakteryzuje język wiersza na podstawie zastosowanych środków poetyckich – omawia budowę wiersza – aktywnie uczestniczy w dyskusji – przytacza argumenty, wykorzystując cytaty – wyjaśnia, czym jest <i>monolog wewnętrzny</i> – redaguje monolog wewnętrzny z opisem przeżyć i uczuć

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Adam Mickiewicz <i>Żegluga</i>	– uważnie słucha wzorcowej recytacji – opowiada o sytuacji lirycznej – opisuje stan morza, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – opisuje okręt, cytując odpowiednie fragmenty wiersza – charakteryzuje podmiot liryczny – odnajduje w tekście motyw podróży – odróżnia lirykę bezpośrednią od pośredniej	– czyta głośno, dokonując interpretacji – omawia zależności między światem zewnętrznym a wewnętrznym stanem podmiotu lirycznego – omawia językowe środki dynamizujące wypowiedź – wyjaśnia, czym jest <i>liryka bezpośrednia</i> – wymienia znane motywy – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu podróży – redaguje opis przeżyć w formie kartki z podróży
Juliusz Słowacki <i>Hymn</i>	– uważnie słucha wzorcowej recytacji – określa adresata wypowiedzi lirycznej – wskazuje wyrazy i formy gramatyczne ujawniające podmiot liryczny – nazywa uczucia, określa stan wewnętrzny i doznania podmiotu lirycznego – nazywa okoliczności i wskazuje przyczyny wywołujące przeżycia i odczucia podmiotu lirycznego – konkretyzuje i opisuje przestrzeń, zwracając uwagę na jej cechy – odróżnia poezję od prozy – podaje wyróżniki liryki jako rodzaju literackiego – odróżnia lirykę bezpośrednią od pośredniej – klasyfikuje utwór jako hymn – wylicza cechy gatunkowe hymnu – wskazuje w tekście cechy hymnu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – nazywa środki językowe ujawniające adresata wypowiedzi lirycznej – charakteryzuje Boga jako adresata wypowiedzi lirycznej – cytuje fragmenty przedstawiające stan psychiczny podmiotu lirycznego – wskazuje zależności między sytuacją liryczną a stanem wewnętrznym podmiotu lirycznego – wyjaśnia symboliczny charakter przestrzeni – analizuje budowę wersyfikacyjną wiersza – podaje przykłady utworów reprezentujące hymn jako gatunek – zestawia i porównuje utwory o charakterze hymnu
Juliusz Słowacki <i>Testament mój</i>	– uważnie słucha wzorcowej recytacji – określa formę utworu – określa adresata wypowiedzi lirycznej – cytuje fragmenty zawierające nakazy, prośby skierowane do adresatów – utożsamia podmiot liryczny z autorem tekstu – nazywa uczucia, stan duchowy autora – odczytuje fragmenty mówiące o życiu i twórczości autora – wyjaśnia znaczenie słowa <i>testament</i> – odczytuje fragmenty będące testamentem – zapisuje refleksje na wybrany temat	– czyta głośno, dokonując interpretacji – interpretuje nakazy, prośby skierowane do adresatów – zestawia informacje mówiące o życiu i twórczości zawarte w tekście z podstawowymi informacjami biograficznymi – komentuje wersy dotyczące życia bohatera – dostrzega metaforykę fragmentów mówiących o twórczości – wyjaśnia sens metafor – przedstawia portret człowieka i artysty wpisany w tekst – ocenia dokonania autora – wyjaśnia sens refleksji dotyczących wpływu twórczości poety na potomnych

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Cyprian Norwid <i>Moja piosenka (II)</i>	– wyjaśnia, czym jest <i>piosenka</i> – gromadzi synonimy wyrazu <i>piosenka</i> – zapoznaje się z informacjami na temat Cypriana Norwida – uważnie słucha wzorcowej recytacji – opowiada o okolicznościach powstania utworu – opisuje na podstawie tekstu krajobraz oraz postawy mieszkańców – nazywa wartości kojarzone z opisywanym miejscem i jego mieszkańcami – określa nastrój – wymienia neologizmy – dostrzega związek tytułu utworu z jego formą – wymienia elementy wpływające na muzyczność utworu (refren, powtórzenia, rytm) – redaguje kilkudzaniowy komentarz	– czyta głośno, dokonując interpretacji – przedstawia sytuację i stan wewnętrzny podmiotu lirycznego – wyjaśnia symbolikę zachowań ludzi – wyjaśnia sens obrazów poetyckich (interpretuje przenośnie) – wyjaśnia, czym jest <i>neologizm</i> – analizuje budowę słowotwórczą neologizmów – definiuje wymienione neologizmy – wyjaśnia, w jaki sposób refren, powtórzenia, rytm wpływają na muzyczność wiersza – podaje przykłady utworów podobnych ze względu na nastrój i muzyczność – uzasadnia wybraną hipotezę interpretacyjną – porównuje wiersz z <i>Hymnem</i> Juliusza Słowackiego
Cyprian Norwid <i>Pielgrzym</i>	– wyjaśnia znaczenie wyrazu <i>pielgrzym</i> – korzysta ze słownika języka polskiego – uważnie słucha wzorcowej recytacji – łączy podmiot liryczny z bohaterem lirycznym utworu – wypowiada się na temat losu bohatera lirycznego, celu jego wędrówki – zaznacza graficznie kierunki wędrówki bohatera lirycznego – odnajduje w tekście motyw podróży	– wyjaśnia różnice między pielgrzymem, podróżnikiem a wędrowcem – czyta głośno, dokonując interpretacji – wymienia atrybuty pielgrzyma – podaje tytuły utworów, w których występuje motyw podróży – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu podróży – formułuje kilkudzaniową refleksję
Bolesław Leśmian <i>Urszula Kochanowska</i>	– podaje skojarzenia do wyrazu <i>niebo</i> – wylicza określenia nieba zawarte we fragmentach <i>Pisma Świętego</i> i dokumentach Kościoła – zapoznaje się z informacjami na temat Bolesława Leśmiana – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa miejsce i czas prezentowanej w tekście sytuacji – opisuje przestrzeń nieba – wymienia i porządkuje zdarzenia wspominane przez bohaterkę – nazywa uczucia, wrażenia i emocje bohaterki – podaje informacje na temat Boga – wymienia cechy i atrybuty składające się na boskość – odnajduje w tekście motyw Boga i nieba – formułuje hipotezę interpretacyjną, wykorzystując podane opinie – wskazuje narrację i dialog	– przytacza powiedzenia i zwroty frazeologiczne zawierające pojęcie <i>niebo</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje obraz nieba ukazany w <i>Biblii</i> i w dokumentach Kościoła z obrazem nieba przedstawionym w wierszu – wyjaśnia powody zmienności emocji – na podstawie informacji przedstawiających postać Boga formułuje wnioski – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu Boga i nieba – porównuje realizację tych samych motywów w dziełach literackich i plastycznych – wyjaśnia funkcję narracji i dialogu w liryce

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Julian Tuwim <i>Przy okrągłym stole</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Juliana Tuwima – wyjaśnia znaczenie słowa <i>retrospekcja</i> – korzysta ze słownika języka polskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – na podstawie form gramatycznych wyrazów określa nadawcę i adresata wypowiedzi lirycznej – określa relacje łączące nadawcę i adresata – określa charakter wypowiedzi podmiotu lirycznego – podaje informacje na temat miejsca zdarzeń – rozpoznaje i nazywa stany uczuciowe – redaguje list/opowiadanie/ fragment pamiętnika	– czyta głośno, dokonując interpretacji – rozpoznaje retrospekcję i wyjaśnia, na czym ona polega – przedstawia okoliczności wspomnianych w wierszu zdarzeń – dostrzega muzyczność wiersza – przekształca tekst poetycki w tekst pisany prozą
Julian Tuwim <i>Czereśnie</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – określa sytuację liryczną – opisuje miejsce przedstawione w wierszu – cytuje fragmenty wiersza, które można by umieścić w dzienniku ogrodnika – rozpoznaje i nazywa stany uczuciowe podmiotu lirycznego – odczytuje fragmenty oddające wrażenia wzrokowe, słuchowe, ruchowe – podaje przykłady neologizmów – gromadzi materiał językowy do opisu obrazu – redaguje opis obrazu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – interpretuje poetycki opis – nazywa poetyckie środki odzwierciedlające wrażenia wzrokowe, słuchowe, ruchowe – wyjaśnia, czym jest <i>neologizm</i> – wyjaśnia znaczenia neologizmów – gromadzi materiał językowy do opisu zdjęcia lub ujęcia filmowego – redaguje opis zdjęcia lub ujęcia filmowego
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Piosenka</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Krzysztofa Kamila Baczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – podaje informacje na temat podmiotu lirycznego – określa czas i miejsce, którego dotyczą słowa wiersza – wymienia elementy tworzące obraz poetycki – oddziela elementy przedstawione wprost od przedstawionych w sposób przenośny – rozpoznaje i nazywa stany uczuciowe – odczytuje epitety, porównania, metafory – odnajduje w tekście motyw wędrowni	– czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje przyczyny powstania utworu – cytuje fragmenty ujawniające upływ czasu – nazywa cechy świata opisanego w wierszu – opisuje ilustrację, jaką można by stworzyć do wiersza – wyjaśnia funkcję epitetów i porównań – wyjaśnia znaczenia metafor – redaguje kilkudzaniową refleksję na temat znaczenia motywu wędrowni

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Lasem</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa temat utworu – wypowiada się na temat podmiotu lirycznego – ustala, z jakiej perspektywy podmiot liryczny ogląda świat – określa sytuację, w jakiej się znajduje podmiot liryczny – odczytuje metafory – nazywa stany uczuciowe	– czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje sytuację „wilka” i „psa” – odczytuje znaczenia metafor, wykorzystując je do przedstawienia podmiotu lirycznego i jego relacji ze światem, w którym żyje – wypowiada się na temat metaforycznego charakteru refleksji zawartej w wierszu – redaguje kilkudzaniową refleksję na temat wiersza
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Rozmowa liryczna</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa formę wiersza – określa temat rozmowy – nazywa relacje łączące osoby mówiące – dookreśla sytuację, w której toczy się rozmowa	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat odpowiedzi, jakich udziela pytana osoba – podaje cechy tekstu, które czynią z niego utwór poetycki – wskazuje źródła liryzmu – porównuje dialog z dowolnej powieści z dialogiem tworzącym wiersz
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Pieśń III</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – cytuje fragmenty ujawniające podmiot liryczny – podaje informacje na temat podmiotu lirycznego – określa adresata wypowiedzi, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – określa relacje łączące nadawcę i adresata – nazywa dominujący element języka poetyckiej wypowiedzi – odczytuje anaforę i pytania retoryczne	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, czym jest <i>anafora</i> i <i>pytanie retoryczne</i> – określa funkcję anafory i pytania retorycznego w poetyckiej wypowiedzi – wyjaśnia, czego dotyczą refleksje wywoływane poetycką wypowiedzią – analizuje język utworu – wymienia elementy wiersza wpływające na jego muzyczność – wyjaśnia, do jakiego typu liryki należy wiersz
Czesław Miłosz <i>Który skrzywdziłeś</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Czesława Miłosza – czyta fragment <i>Ewangelii św. Mateusza</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa problematykę wiersza – nazywa formę, w jakiej wypowiada się podmiot liryczny – odczytuje zwroty pozwalające rozpoznać adresata – nazywa i charakteryzuje adresata – charakteryzuje otoczenie adresata wypowiedzi – charakteryzuje otoczenie nadawcy – ustala, czego dotyczy fragment o charakterze przestrogi – cytuje fragment wiersza dotyczący roli poety	– wyjaśnia sens fragmentu <i>Ewangelii św. Mateusza</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa kontekst historyczny – wyjaśnia, jak podmiot liryczny pojmuje rolę poety – odtwarza postawę moralną podmiotu lirycznego – rozwija wybrane sformułowanie – porównuje język wiersza z językiem fragmentu <i>Ewangelii</i> w celu wyciągnięcia wniosków – wyjaśnia, na jakiej podstawie wiersz można zaliczyć do tekstów lirycznych

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Czesław Miłosz <i>Tak mało</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa problematykę wiersza – wyjaśnia, kto mógłby wypowiadać słowa wiersza – nazywa uczucia – wartościuje uczucia pozytywnie lub negatywnie – odczytuje fragmenty wiersza, które należy rozumieć metaforycznie – rozpoznaje i nazywa motywy kulturowe i mitologiczne	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia sens podanego sformułowania – wyjaśnia, jaką ocenę świata i własnego losu prezentuje podmiot liryczny – wyjaśnia znaczenie motywów, korzystając z przypisów – wyjaśnia metaforyczny charakter przywołanych motywów
Tadeusz Różewicz <i>Jak dobrze</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Tadeusza Różewicza – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat języka utworu – wprowadza do tekstu znaki interpunkcyjne – czyta głośno, odzwierciedlając wprowadzoną warstwę interpunkcyjną – określa sytuację podmiotu lirycznego – określa czas prezentowany w wierszu – cytuje fragmenty związane z dwiema kategoriami czasu – nazywa uczucia – zastępuje wyraz o znaczeniu ogólnym wyrazami bliskoznacznymi	– czyta głośno, dokonując interpretacji – określa kontekst historyczny – wyjaśnia, czy zwięzłość i prostota języka poetyckiego wpływają na wrażenia odbiorcy tekstu – określa zasadę kompozycyjną strof wiersza – ustala relacje między teraźniejszością a przeszłością – dookreśla życiowe doświadczenia podmiotu lirycznego związane z przeszłością i teraźniejszością
Tadeusz Różewicz <i>Prawa i obowiązki</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wprowadza do tekstu znaki interpunkcyjne – czyta głośno, odzwierciedlając wprowadzoną warstwę interpunkcyjną – wskazuje tematyczny związek obrazu i wiersza – wymienia elementy obrazu przywołane w tekście – cytuje fragmenty ujawniające podmiot liryczny – wybiera sformułowania określające postawę moralną podmiotu mówiącego – omawia różne postawy wobec tragedii Ikara – wskazuje granicę między częściami kompozycyjnymi tekstu – łączy z częściami kompozycyjnymi odpowiednie kategorie czasu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, czemu służy przywołanie obrazu w wierszu – określa punkt widzenia podmiotu lirycznego – charakteryzuje podmiot liryczny na podstawie fragmentów tekstu – porównuje części kompozycyjne, biorąc pod uwagę postawę podmiotu lirycznego – wypowiada się na temat różnych postaw człowieka wobec świata – wypowiada się na temat ewolucji postawy życiowej człowieka – analizuje język utworu – uzasadnia, że utwór jest poezją – redaguje kilkudzaniową refleksję na temat wiersza
Sztuka patrzenia: Marc Chagall <i>Upadek Ikara</i>	– ogląda obraz – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – podaje informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu – podaje informacje z tekstu dotyczące kompozycji obrazu	– informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu uzupełnia własnymi spostrzeżeniami – informacje z tekstu dotyczące kompozycji obrazu uzupełnia własnymi spostrzeżeniami

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– omawia sposób przedstawienia głównej postaci obrazu – nazywa motyw – redaguje kilkuzdaniową wypowiedź na temat obrazu	– określa rolę głównych zasad kompozycyjnych w tworzeniu znaczeń obrazu – omawia malarskie środki prezentowania głównej postaci na obrazie (sylwetka, kształty, kolory) – wyjaśnia znaczenie motywu ikaryjskiego – wyjaśnia metaforyczny sens obrazu – porównuje motyw ikaryjski na obrazie Chagalla i Bruegla
Miron Białoszewski <i>Ach, gdyby, gdyby nawet piec zabrali</i>	– na podstawie notki biograficznej krótko charakteryzuje autora – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – odtwarza sytuację liryczną, nazywając jej etapy – przyporządkowuje etapom sytuacji stany emocjonalne – uzupełnia zdanie dotyczące postawy podmiotu lirycznego – wskazuje składniki porównania wykorzystanego w tekście – odczytuje fragment tekstu przedstawiający zabawę słowami	– czyta głośno, dokonując interpretacji – zestawia w tabeli negatywne i pozytywne aspekty sytuacji – wartościuje stany emocjonalne – charakteryzuje podmiot liryczny – przedstawia graficznie sytuację duchową podmiotu lirycznego – wypowiada się na temat przyszłości podmiotu lirycznego – wyjaśnia sens porównania – wyjaśnia sens tytułu – sporządza notatkę w postaci grafu oddającego interpretację utworu
Miron Białoszewski <i>Namuzowywanie</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – opowiada o sytuacji lirycznej – nazywa sytuację emocjonalną – używa pojęcia <i>neologizm</i> – odczytuje neologizmy z wiersza – odczytuje znaczenie neologizmów – na podstawie odczytanego znaczenia neologizmów dostrzega autotematyzm wiersza – dostrzega żart poetycki – opracowuje w formie artykułu hasłowego znaczenie podanego wyrazu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, czym jest <i>neologizm</i> – samodzielnie tworzy neologizmy – dokonuje analizy słowotwórczej neologizmów – wyjaśnia, na czym polega <i>autotematyzm</i> w utworze – odróżnia neologizmy od neologizmów artystycznych – wyjaśnia funkcję żartu poetyckiego
Jan Twardowski <i>O maluchach</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Twardowskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – opowiada o sytuacji lirycznej – wymienia czynności maluchów – nazywa czynności dorosłych – używa pojęcia <i>paradoks</i> – wskazuje w tekście paradoks	– czyta głośno, dokonując interpretacji – zastępuje wymienione czynności sformułowaniami o bardziej ogólnym znaczeniu – wyjaśnia, czym jest <i>paradoks</i> – wyjaśnia istotę paradoksu – określa związek między językiem wiersza, jego tematem i bohaterami

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Jan Twardowski <i>Sprawiedliwość</i>	– wyjaśnia znaczenie słowa <i>sprawiedliwość</i> – podaje skojarzenia do wyrazu <i>sprawiedliwość</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę wypowiedzi podmiotu lirycznego – wskazuje w tekście elementy mowy – używa pojęcia <i>paradoks</i> – wskazuje w tekście paradoks – rozwija podane stwierdzenie – wskazuje w tekście elementy religijne	– dzieli się swoimi refleksjami na temat <i>sprawiedliwości</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje swoje refleksje o <i>sprawiedliwości</i> ze sformułowaniami na jej temat obecnymi w wierszu – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>całość</i> – wyjaśnia, czym jest <i>paradoks</i> – wyjaśnia istotę paradoksu – nazywa pozostałe elementy utworu – uzasadnia, że tekst jest utworem poetyckim
Jan Twardowski <i>Zaufałem drodze</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o sytuacji lirycznej – określa formę wiersza – odczytuje wyrazy, wersy, w których ujawnia się podmiot liryczny – podaje informacje na temat podmiotu lirycznego – wyjaśnia, czym jest <i>frazeologizm</i> – odczytuje frazeologizmy z tekstu – odnajduje w tekście motywy	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, na jakiej zasadzie zestawiono w wierszu „drogę wąską” i „autostradę” – wyjaśnia sens użytych w tekście frazeologizmów – wyjaśnia celowość użycia frazeologizmów w wypowiedzi poetyckiej – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywów – wykorzystuje symboliczne znaczenia motywów do odczytania refleksji wpisanych w teksty
Zbigniew Herbert <i>O dwu nogach Pana Cogito</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Zbigniewa Herberta i sentencji filozoficznych – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – podaje informacje na temat podmiotu lirycznego – wyjaśnia znaczenie nazwy bohatera lirycznego – gromadzi przymiotniki i rzeczowniki nazywające cechy nóg – rozpoznaje i nazywa motywy wykorzystane w utworze – podaje przykłady związków frazeologicznych z wyrazem noga – wyjaśnia znaczenia podanych związków frazeologicznych	– czyta głośno, dokonując interpretacji – na podstawie zgromadzonego słownictwa wypowiada się na temat przeszłości bohatera lirycznego – charakteryzuje bohatera lirycznego – wyjaśnia symboliczne znaczenia wskazanych motywów – wykorzystuje znaczenia motywów do przedstawienia osobowości bohatera lirycznego – proponuje własną wersję interpretacyjną motywu nóg – rozpoznaje i charakteryzuje różne postawy życiowe – rozpoznaje filozoficzny charakter utworu – redaguje wypowiedź w imieniu bohatera lirycznego
Zbigniew Herbert <i>Kamyk</i>	– wyjaśnia znaczenie słowa <i>doskonałość</i> – podaje skojarzenia do wyrazu <i>doskonałość</i> – podaje synonimy wyrazu <i>doskonałość</i> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa bezpośredniego bohatera wiersza	– dzieli się swoimi refleksjami na temat <i>doskonałości</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – nazywa ukrytego bohatera wiersza – wyjaśnia metaforyczne znaczenie przytoczonych fragmentów

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– cytuje fragmenty zawierające opis wyglądu i cech kamienia – wymienia cechy składające się na doskonałość kamienia – redaguje kilkudzaniową refleksję na temat bohaterów	– wyjaśnia istotę doskonałości kamienia – porównuje swoje refleksje o doskonałości ze sformułowaniami na jej temat obecnymi w wierszu – rozpoznaje filozoficzny charakter utworu – uogólnia refleksje dotyczące istoty człowieczeństwa – formułuje kilkudzaniową wypowiedź, nadając jej formę rozprawki
Zbigniew Herbert <i>Modlitwa Pana Cogito- -Podróżnika</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – konkretyzuje bohatera lirycznego – wyjaśnia znaczenie nazwy bohatera lirycznego – charakteryzuje bohatera lirycznego – cytuje apostrofę – nazywa adresata wypowiedzi – określa charakter wiersza (modlitwa) – odczytuje zwroty i wyrażenia charakterystyczne dla modlitwy – wyodrębnia z tekstu wypowiedzi o charakterze podziękowania i prośby – wypisuje z tekstu nazwiska rzeczywistych postaci, nazwy miejscowości, budowli – odtwarza sytuacje związane z przywołanymi postaciami – cytuje fragmenty pozwalające określić stosunek podmiotu lirycznego do świata – rozpoznaje i nazywa motywy	– czyta głośno, dokonując interpretacji – uzasadnia charakter wiersza (modlitwa) – podaje przykłady utworów o podobnym charakterze – uzasadnia niecodzienność modlitwy zawartej w wierszu – konkretyzuje myślową zawartość podziękowań i prośb – określa stosunek podmiotu lirycznego do świata – omawia sposób wartościowania świata przez podmiot liryczny – wyjaśnia symboliczne znaczenia wskazanych motywów – porównuje postać pielgrzyma z wiersza Norwida z Panem Cogito – na podstawie poznanych wierszy redaguje notkę biograficzną o Panu Cogito
<i>Jak skutecznie i uprzejmie uczestniczyć w dyskusji</i>	– wyjaśnia, czym jest dyskusja – formułuje zasady obowiązujące podczas dyskusji – przestrzega zasad kulturalnego uczestnictwa w dyskusji – zabiera głos w dyskusji – formułuje swoje stanowisko – popiera własne stanowisko argumentami – aktywnie słucha wypowiedzi uczestników dyskusji – używa zwrotów podkreślających własne stanowisko	– bierze czynny udział w dyskusji – notuje skrótkowo głosy padające w dyskusji – nawiązuje do stanowiska innych dyskutantów – ocenia przebieg dyskusji
<i>Prostota i pogodna mądrość – o czytaniu wierszy (nie tylko Wisławy Szymborskiej)</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – odróżnia świat realny od świata poezji – wylicza cechy poezji Wisławy Szymborskiej – używa terminu <i>kreacja</i> – używa pojęć: <i>ironia</i>, <i>paradoks</i>, <i>puenta</i>, <i>aforyzm</i>, <i>antyteza</i>	– charakteryzuje język poezji Wisławy Szymborskiej – wymienia reguły rządzące światem wykreowanym i wykorzystuje je do odczytywania znaczeń tekstu poetyckiego – wyjaśnia pojęcia: <i>ironia</i>, <i>paradoks</i>, <i>puenta</i>, <i>aforyzm</i>, <i>antyteza</i>

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– dostrzega ironiczny charakter wypowiedzi poetyckiej – wskazuje w tekście wypowiedzi o charakterze paradoksu, puenty	– odczytuje znaczenia tekstu poetyckiego wynikające z ironii jako kategorii estetycznej – komentuje znaczenia wynikające z wykorzystania paradoksu i puenty
Wisława Szymborska <i>Nic dwa razy</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Wisławy Szymborskiej – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – omawia tematykę utworu – nazywa podmiot liryczny – określa czas wypowiedzianych słów – dostrzega podobieństwo tekstu do wyводу naukowego – odczytuje fragmenty przedstawiające tezę, argumenty, podsumowanie – odczytuje porównania i paradoksy – cytuje fragmenty, które mogłyby zostać wpisane do pamiętnika jako aforyzmy – wyjaśnia znaczenia wybranych aforyzmów	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat upływu czasu w poezji – odtwarza zawartość myślową argumentów i komentuje je – wyjaśnia znaczenia porównań i paradoksów – wyjaśnia celowość użycia porównań i paradoksów – wypowiada się na temat myśli wyrażonych aforyzmami – rozwija wybrany fragment wiersza w formie luźnych refleksji – podaje źródła muzyczności wiersza – zestawia zdania z wersami w celu wyciągnięcia wniosków
Wisława Szymborska <i>Muzeum</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę wiersza – zapisuje w kolumnach kategorie zjawisk, o których mowa w wierszu („obecność”, „brak”) – wypisuje czasownikowe określenia dotyczące zjawisk z rubryki „obecność” – określa cechy wymienionych w tekście przedmiotów – nazywa środki poetyckie, za pomocą których zostały przedstawione przedmioty – wypowiada się na temat bohaterów lirycznych wiersza – odczytuje refleksję (myśl) zawartą w wierszu i zapisuje ją w formie kilkuzdaniowej wypowiedzi – nazywa uczucia, emocje zawarte w tekście	– czyta głośno, dokonując interpretacji – proponuje nazwy dla elementów zapisanych w kolumnach – określa funkcję nazwanych środków poetyckich – uzasadnia filozoficzny charakter refleksji poetyckiej – formułuje wnioski interpretacyjne – formułuje zdanie w formie paradoksu wyrażające myśl wiersza
Wisława Szymborska <i>Cebula</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa bohaterów lirycznych wiersza – wypisuje określenia dotyczące bohaterów lirycznych – nazywa zasadę, według której zostali zestawieni bohaterowie – wskazuje paradoks – odczytuje neologizmy – dostrzega zjawisko ironii poetyckiej	– czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje uogólnienia związane z istotą obu bohaterów – wyjaśnia, w jaki sposób podmiot liryczny wartościuje bohaterów – wyjaśnia myśl zawartą w paradoksie – wyjaśnia znaczenie i rolę neologizmów artystycznych

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	– traktując wiersz jako poetycki wykład, dopisuje do niego początek – opracowuje definicję wybranego pojęcia	– wyjaśnia, na czym polega <i>ironia poetycka</i> – formułuje pisemnie hipotezę interpretacyjną, popierając ją argumentami – porównuje wiersz Szymborskiej z wierszem <i>Kamyk</i> Herberta
Edward Stachura <i>Życie to nie teatr</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Edwarda Stachury – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa sytuację liryczną – zapisuje dwa kluczowe dla wiersza pojęcia – wskazuje kontrast jako zasadę kompozycyjną utworu – nazywa bohaterów lirycznych – określa postawy wobec życia obu bohaterów – dobiera synonimy i skojarzenia do pojęć <i>życie</i> i <i>teatr</i> – słucha muzycznej adaptacji tekstu – formułuje wrażenia dotyczące wysłuchanej muzycznej adaptacji tekstu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – dostrzega konfrontację postaw życiowych – odtwarza argumenty prezentowane przez obu bohaterów – wartościuje przedstawione postawy życiowe – formułuje wniosek dotyczący życia i teatru, wynikający z porównania zebranych synonimów i skojarzeń – przygotowuje teatralną inscenizację wiersza – podaje źródła muzyczności wiersza – podaje propozycje dotyczące opracowania muzycznej wersji utworu
Edward Stachura <i>Wędrowną życie jest człowieka</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypisuje z tekstu sentencje związane z życiem człowieka – rozpoznaje metaforę i porównania w sentencjach – wypisuje czasownikowe określenia życia człowieka – wybiera sformułowania charakteryzujące życie opisane w piosence – rozpoznaje motyw podróży – wskazuje w tekście refren i wyjaśnia, co go wyróżnia – słucha muzycznej adaptacji tekstu – formułuje wrażenia dotyczące wysłuchanej muzycznej adaptacji tekstu – redaguje rozprawkę	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia znaczenie metafory i porównań – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu podróży – wymienia utwory podejmujące temat życia jako wędrówki – porównuje utwory podejmujące temat życia jako wędrówki – wyjaśnia, co wpływa na muzyczność wiersza – charakteryzuje język utworu – projektuje okładkę płyty
ŚWIAT NA SCENIE		
<i>Groteska w teatrze, czyli świat na opak na scenie</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – używa pojęcia <i>groteska</i> – wypisuje z tekstu cechy groteski – wymienia nazwiska twórców dramatów wykorzystujących konwencję groteski – rozpoznaje groteskę w podanych przykładach sytuacji – podaje przykłady sytuacji groteskowych	– wyjaśnia pojęcie <i>groteska</i> – wyjaśnia, na czym polega i czemu służy <i>groteskowość</i> zaprezentowanych sytuacji

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Molier <i>Skąpiec</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Moliera – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnich – określa czas i miejsce wydarzeń – wymienia bohaterów – określa relacje między bohaterami – wyodrębnia wątki – wypowiada się na temat zakończenia sztuki – określa główną myśl utworu – rozpoznaje w utworze <i>dramat</i> – wylicza cechy dramatu – odróżnia komedię od innych gatunków dramatycznych – wylicza cechy komedii – podaje przykłady komicznych sytuacji, postaci, wypowiedzi – używa pojęć: <i>intryga, farsa</i> – wskazuje intrygę – dostrzega groteskowość prezentowanego świata	– podaje przykłady sytuacji ujawniające charakter bohaterów – charakteryzuje bohaterów – streszcza wątki – wyodrębnia etapy akcji – wyjaśnia okoliczności sytuacji, w której klientem ojca okazuje się syn – wyjaśnia wymowę utworu – omawia cechy dramatu i komedii z podkreśleniem cech rodzajowych i gatunkowych – wyjaśnia, z czego wynika komizm we wskazanych przykładach – wyjaśnia rolę różnych odmian komizmu – wyjaśnia pojęcia: <i>intryga, farsa</i> – wyjaśnia rolę intrygi – wyjaśnia rolę elementów groteski w utworze
Konstanty Ildefons Gałczyński Teatrzyk „Zielona Gęś”: <i>Śmierć w kawiarni</i> , <i>Dziwny krawiec</i>	– słucha czytania – opowiada o swoich wrażeniach, odczuciach po wysłuchaniu tekstów – wybiera stwierdzenia charakteryzujące poznane miniatury, uzasadniając trafność wyboru – wymienia dostrzeżone w tekście cechy utworu dramatycznego – określa tekst jako miniaturę dramatyczną – rozpoznaje elementy groteski – włącza się w przygotowanie inscenizacji tekstu	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) z podziałem na role – wymienia elementy świata przedstawionego oraz elementy języka, które wywołały określone uczucia – porównuje formalne cechy utworu z poznanymi dramatami w celu wyciągnięcia wniosków – wyjaśnia, czym charakteryzuje się groteskowa miniatura dramatyczna – aktywnie uczestniczy w inscenizacji tekstu
Sławomir Mrożek <i>Na pełnym morzu</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnich – określa tematykę utworu – określa elementy świata przedstawionego – odczytuje fragmenty pozwalające scharakteryzować bohaterów – określa cel działania każdej postaci – formułuje wypowiedzi w imieniu bohaterów – używa pojęcia <i>manipulacja językowa</i> – wskazuje bohatera, który uprawia manipulację językową – podaje ogólną propozycję inscenizacji utworu	– wymienia zaskakujące elementy świata przedstawionego – określa charakter świata przedstawionego – analizuje język bohaterów – charakteryzuje bohaterów i na tej podstawie formułuje problem utworu – wyjaśnia, czym jest <i>manipulacja językowa</i> – wyjaśnia, na czym polega <i>manipulacja językowa</i> uprawiana przez jednego z bohaterów – wyjaśnia, czy utwór można uznać za komedię

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
		– ustosunkowuje się do opinii na temat postaci z dramatów Mrożka – przeprowadza wywiady z bohaterami utworu – przedstawia dokładny projekt inscenizacji utworu
Roman Pawłowski <i>Tupet i talent</i> (recenzja)	– czyta cicho ze zrozumieniem – rozpoznaje w tekście recenzję – wyodrębnia części kompozycyjne recenzji – określa zawartość tematyczną kolejnych części – odczytuje z tekstu słownictwo oceniające i wartościujące – określa charakter prezentowanej w tekście oceny	– wyjaśnia, czego dotyczy odczytane słownictwo – uzupełnia podane słownictwo własnymi propozycjami
<i>Przybyłem, zobaczyłem, oceniłem i ... napisałem recenzję</i>	– odróżnia recenzję od innych form wypowiedzi – czyta przykładowe recenzje – wyodrębnia części kompozycyjne recenzji – określa zawartość tematyczną kolejnych części – wybiera elementy dzieła podlegające ocenie – sporządza listę tematów, którymi zajmują się autorzy recenzji – na podstawie podanego planu redaguje recenzję, stosując wyrazy oceniające i środki językowe uwypuklające własną opinię	– wymienia elementy, których nie musi zawierać recenzja – wymienia cechy recenzji i powinności recenzenta – nazywa odmiany języka, jakimi posługują się recenzenci – układa plan, gromadzi słownictwo – redaguje recenzję, zachowując wszystkie cechy formy wypowiedzi i stosując bogate słownictwo oceniające i wartościujące
ŚWIAT NA EKRANIE		
<i>Film, czyli świat przedstawiony skondensowany. O gatunkach filmowych</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – używa pojęcia <i>gatunek filmowy</i> – rozróżnia gatunki filmowe: <i>melodramat, western, komedia, film science fiction, horror, film sensacyjny</i> – opisuje wygląd postaci melodramatu na podstawie fotosów – wymienia tytuły znanych melodramatów – wymienia charakterystyczne cechy wyglądu bohaterów westernowych – opisuje wygląd postaci komediowych przedstawionych na zdjęciach – proponuje dodatkowe określenia przymiotnikowe dla komedii – wymienia cechy filmu fantasy – określa tematykę filmów grozy – układa listę miejsc, w których rozgrywa się akcja horrorów – nazywa odmiany filmu sensacyjnego związane z przedmiotem jego zainteresowań	– wyjaśnia, czym jest <i>gatunek filmowy</i> – wypowiada się na temat ulubionych gatunków filmowych – wymienia cechy wyróżnionych gatunków filmowych – przygotowuje szkic scenariusza melodramatu – opisuje postacie i scenerię westernów – wymienia podobieństwa między westernem a baśnią i opowieścią rycerską – podaje cechy świata komedii – projektuje komiczne sytuacje – wypowiada się na temat znaczenia motywu spotkania z Obcymi obecnego w filmach fantastycznonaukowych – porządkuje wzajemne relacje między zasadniczymi motywami obecnymi w filmach fantastycznonaukowych

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	wymienia elementy poszczególnych gatunków mogące występować w jednym filmie	- podaje przykłady utworów literackich zawierające sceny grozy - konkretyzuje lęki i zagrożenia, które są przedstawiane w horrorach - podaje przykłady filmów łączące w sobie elementy kilku gatunków
<i>Montaż, czyli zagęszczenie filmowego świata</i>	- czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - używa pojęcia <i>plan filmowy</i> - wymienia rodzaje planów filmowych - wyjaśnia różnice między rodzajami planów filmowych - wyjaśnia, na czym polega <i>montaż filmowy</i> - wymienia różne typy montażu filmowego - wyjaśnia, czym są <i>sekwencje zagęszczone</i>	- wyjaśnia różnice między różnymi typami montażu - wymienia efekty osiągnięte dzięki montażowi - dobiera rodzaje montażu do projektowanych ujęć filmowych - sporządza fragment scenopisu kilku ujęć filmowych - wymienia gatunki filmu, w których najczęściej wykorzystywany jest montaż równoległy - przedstawia fragment fabuły nieistniejącego filmu, który uzasadniałby użycie sekwencji zagęszczonych
Grażyna Arata <i>Zakochany Moliere</i> (recenzja)	- czyta cicho ze zrozumieniem - rozpoznaje w tekście recenzję - wyodrębnia części kompozycyjne - określa zawartość tematyczną kolejnych części - wymienia elementy, które podlegają ocenie - wypisuje słownictwo oceniające - określa charakter prezentowanej w tekście oceny - cytuje zdanie będące wyrazem niepewności, przypuszczenia, głośnego myślenia	- wybiera określenia nazywające formy wypowiedzi zastosowane w recenzji - potwierdza słuszność wyboru, cytując fragmenty tekstu - charakteryzuje język recenzji
Jerzy Stuhr <i>Słuchać innego</i> (wywiad)	- zapoznaje się z informacjami na temat Jerzego Stuhra - słucha czytania - określa, czego dotyczą pytania wywiadu - na podstawie analizy treści pytań uogólnia temat wywiadu - wydobywa z tekstu i podaje informacje dotyczące bohatera wywiadu - cytuje fragmenty dotyczące istoty aktorstwa - formułuje pytanie, które chciałby zadać aktorowi	- czyta głośno z podziałem na role - opowiada o znanych rolach filmowych bohatera wywiadu - analizuje warstwę językową pytań w celu wyciągnięcia wniosków - cytuje fragmenty zawierające prawdy o charakterze uniwersalnym - komentuje cytaty i na ich podstawie redaguje wskazówki życiowe - wypowiada się na temat istoty aktorstwa - wyjaśnia podobieństwa i różnice między aktorstwem teatralnym i filmowym - rozwija podaną myśl

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Sztuka pytania i słuchania, czyli jak przeprowadzić wywiad</i>	– wyjaśnia, czym jest wywiad – czyta przykładowe wywiady – omawia konstrukcję wywiadu – wymienia cele przeprowadzania wywiadu – odgaduje cel przeprowadzenia wywiadów na podstawie tytułów – używa pojęć: <i>banal</i>, <i>stereotyp</i> – oddziela oryginalne pytania od stereotypowych – wymienia osoby, z którymi chciałby przeprowadzić wywiad, uzasadniając swój wybór – redaguje pytania, które chciałby zadać wybranej przez siebie osobie	– klasyfikuje wywiad jako formę dziennikarską – odróżnia wywiad od innych form dziennikarskich – wyjaśnia, w jaki sposób dziennikarz powinien przygotować się do wywiadu – wyjaśnia pojęcia <i>banal</i> i <i>stereotyp</i> – przeredagowuje pytania stereotypowe tak, aby nabrały oryginalności – proponuje oryginalne pytanie rozpoczynające wywiad – wyjaśnia, na czym polega <i>autoryzacja</i> i co ją poprzedza – przygotowuje wywiad (z osobą publiczną lub fikcyjną)
W ŚWIECIE KULTURY POPULARNEJ		
<i>Rozmowy o radiu</i> (Romana Bobrowska, Andrzej Sikorowski, Jerzy Madeyski)	– zapoznaje się z informacjami na temat Romany Bobrowskiej, Andrzeja Sikorowskiego, Jerzego Madeyskiego – słucha czytania – uogólnia temat tekstu – wyjaśnia, na czym polega specyfika przekazu radiowego – wynotowuje sformułowania na temat radia, z którymi się zgadza – cytuje opinie rozmówców dotyczące możliwości, jakie stwarza radio w kontaktach z odbiorcą – wyjaśnia, na czym polega wg Romany Bobrowskiej wyższość radia nad telewizją – wymienia medium, które Andrzej Sikorowski uważa za bardziej wymagające dla dziennikarzy	– wypowiada się na temat roli radia w swoim życiu – opowiada o swoich ulubionych audycjach radiowych – wymienia znanych twórców radiowych – czyta głośno z podziałem na role – komentuje opinie rozmówców, prezentując własne zdanie – cytuje z wypowiedzi Jerzego Madeyskiego zdanie, z którym zgodziłaby się bohaterka pierwszego wywiadu
Roman Włodek <i>Radio: przewodnik czy kumpel?</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Romana Włodka – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – cytuje fragmenty zawierające opinię autora na temat zmian, które zaszły w radiu – wymienia nazwy różnych form radiowych	– wyjaśnia, na czym, wg autora, polegają zmiany we współczesnym radiu – prezentuje własną opinię na temat współczesnego radia, zawierającą odpowiedź na pytanie zawarte w tytule artykułu – wskazuje różnice między poszczególnymi formami radiowymi – redaguje artykuł na temat swojej wizji przyszłości radia
<i>Królowie domowego ekranu, czyli o telegatunkach. Czym jest kultura popularna?</i>	– czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – używa pojęć: <i>kultura masowa</i>, <i>kultura popularna</i>, <i>kicz</i>	– wyjaśnia, czym jest <i>kultura popularna</i>, <i>kicz</i> – ocenia i wartościuje wytwory kultury popularnej

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
	- wymienia przekątniki kultury masowej - wymienia formy i dziedziny twórczości należące do sfery kultury masowej - wymienia cechy typowe dla utworu reprezentującego kulturę popularną	podaje przykłady programów telewizyjnych, które można uznać za kicz
<i>Wideoklip, czyli patrz, słuchaj i ... nie przestawaj</i>	- czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - wyjaśnia, czym jest <i>teledysk</i> - omawia związki teledysku z filmem - wyjaśnia znaczenie wyrazów: <i>stylizacja</i>, <i>hybryda</i> - prezentuje swoje stanowisko na temat teledysków, popierając je argumentami	- określa relacje między muzyką a filmem - wyodrębnia elementy różnych gatunków filmowych ze znanych wideoklipów - podaje przykłady środków języka filmu w teledysku - określa funkcję środków języka filmu w teledysku - wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja w teledyskach - redaguje tekst rozprawki lub przemówienia
<i>Życie w odcinkach (o „mydlanych operach” i telenowelach)</i>	- używa pojęcia <i>telenowela</i> - wymienia tytuły znanych telenowel - czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - wymienia charakterystyczne cechy telenoweli - uzupełnia podane stwierdzenie wybranym sformułowaniem, uzasadniając swój wybór	- wyjaśnia, czym jest <i>telenowela</i> - podaje przyczyny popularności telenowel - układa dialog między postaciami z kadru telenoweli
<i>Sitcomy, czyli dlaczego ktoś się za mnie śmieje?</i>	- używa pojęcia <i>sitcom</i> - wymienia tytuły znanych sitcomów - czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - zabiera głos w dyskusji na temat sitcomów, stosując słownictwo oceniające	- wyjaśnia, czym jest <i>sitcom</i> - omawia odstępstwa od reguł realizmu w znanych serialach typu <i>sitcom</i> - wypowiada się na temat roli śmiechu dochodzącego zza kadru - bierze aktywny udział w dyskusji na temat sitcomów
<i>Reality show, czyli wszystko na sprzedaż</i>	- używa pojęcia <i>reality show</i> - wymienia tytuły znanych programów utrzymanych w konwencji reality show - czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście - wymienia charakterystyczne cechy reality show - wymienia rodzaje negatywnego oddziaływania dostrzeżone w produkcjach typu reality show - przedstawia swoją opinię na temat reality show w formie kilkuzdaniowej refleksji	- wyjaśnia, czym jest <i>reality show</i> - wyjaśnia, na czym polega kreacja w reality show - wymienia wartości, jakie dostrzega w produkcjach typu reality show - wymienia różnice między reality show a filmem dokumentalnym - przedstawia swoją opinię na temat reality show w formie rozprawki

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
<i>Wyłącz odbiornik, włącz wyobraźnię</i>	– przygotowuje projekt słownej audycji radiowej, w której muzyka jest dodatkiem – wyjaśnia sens słów: mówić „jak do skulonej dłoni” – podaje typ audycji, którą można by prowadzić, mówiąc „jak do skulonej dłoni” – uzupełnia pomysł na fabułę jednego z odcinków telenoweli własnymi propozycjami – uzupełnia luki w wypowiedzi na temat wyższości radia nad telewizją pojęciami wybranymi z ramki	– wciela się w rolę reportera radiowego obecnego na otwarciu wystawy malarskiej i opisuje słuchaczom jeden z obrazów – przedstawia model powołania nowej rozgłośni, uzasadniając swoją propozycję w formie krótkiej rozprawki – układa fragment dialogu kome-diowego wzbogacony w wybranych miejscach o śmiech spoza kadru – redaguje scenariusz lub scenopis serii ujęć filmowych lub wideoklipu
<i>Reklama, czyli o sztuce namawiania</i>	– wyjaśnia, czym jest reklama – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wyjaśnia, dlaczego reklama jest nieodłącznym i nieodzownym elementem współczesnej cywilizacji – wyjaśnia, na czym polega istota działań reklamowych – wymienia zalety i zagrożenia reklamy	– wymienia znane typy reklam – wypowiada się na temat mechanizmu działania reklamy – wyjaśnia, jak bronić się przed działaniem reklamy
Jan Miodek <i>Co lubię i czego nie lubię (w reklamie)</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Jana Miodka – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – podaje przykłady cech reklamy aprobowanych przez autora – cytuje zdanie, w którym autor wymienia irytujące go w reklamach błędy językowe – cytuje zdanie, w którym autor prezentuje swoją interpretację omawianej reklamy	– wymienia aspekty reklamy budzące szczególne zainteresowanie autora wypowiedzi – wyjaśnia, w jaki sposób reklama może wzbogacać język – dokonuje analizy językowej wybranych sloganów reklamowych
<i>Bądź niebanalnym copywriterem, czyli językowa zabawa w namawianie</i>	– zapoznaje się z przepisami prawnymi, które regulują działanie w sferze reklamy – przekształca hasła reklamowe tak, by nie zmieniły znaczenia i unikały naruszenia prawa – tworzy teksty reklamowe, wykorzystując cytaty literackie i przysłowia	– układa hasła reklamowe towarów, wykorzystując dwuznaczność podanych wyrazów i zwrotów – redaguje szkic scenariusza filmu reklamowego

**** Zakres kształcenia językowego** (Zofia Czarniecka-Rodzik *Gramatyka i stylistyka*) **rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.** Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe ocenę dobrą lub bardzo dobrą.

Uwaga! Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
FLEKSJA			
Powtórzenie wiadomości o czasowniku	Uczeń:	Uczeń:	s. 9–12
	– odróżnia czasownik od innych części mowy na podstawie znaczenia i pytań – rozpoznaje, określa i tworzy formy osoby, liczby, czasu i rodzaju – rozpoznaje i tworzy formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego – rozróżnia i tworzy czasowniki dokonane i niedokonane – nazywa strony czasownika – przekształca stronę czynną na bierną i odwrotnie – rozróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie – pisze poprawnie cząstki <i>-bym</i>, <i>-byś</i>, <i>-by</i> – zna i stosuje zasady pisowni zakończeń czasowników w czasie przeszłym	– stosuje różne formy czasownikowe w zależności od formy wypowiedzi – celowo stosuje różne tryby czasownika w wypowiedziach ustnych i pisemnych – stosuje strony czasownika w zależności od rodzaju tekstu – stosuje nieregularne formy czasowników	
Nieosobowe formy czasownika			s. 13–27
Bezokolicznik oraz formy zakończone na <i>-no</i> i <i>-to</i>	– odróżnia formy osobowe czasownika od nieosobowych – nazywa nieosobowe formy czasownika: bezokolicznik, formy zakończone na <i>-no</i> i <i>-to</i> – rozpoznaje w tekście konstrukcje z <i>się</i> – przekształca zdania z nieosobową formą czasownika na zdania z formą osobową i odwrotnie – poprawnie zapisuje zakończenia bezokoliczników <i>-ść</i> i <i>-źć</i> – korzysta ze słownika ortograficznego – sporządza instrukcję obsługi lub przepis, wykorzystując nieosobowe formy czasownika	– poprawnie stosuje w wypowiedziach bezokoliczniki, formy zakończone na <i>-no</i> i <i>-to</i> oraz konstrukcje z <i>się</i> – świadomie stosuje nieosobowe formy czasownika w wypowiedziach ustnych i pisemnych – redaguje notatkę, wykorzystując nieosobowe formy czasownika	s. 13–15
Imiesłowy przymiotnikowe	– odróżnia imiesłowy przymiotnikowe od innych form czasownika – klasyfikuje imiesłowy przymiotnikowe jako nieosobowe formy czasownika oznaczające czynność i odpowiadające na pytania przymiotnika – odmienia imiesłowy przymiotnikowe przez przypadki, liczby i rodzaje	– zna kryterium podziału imiesłów przymiotnikowych na czynne i bierne – stosuje imiesłów przymiotnikowy w funkcji przydawki lub orzecznika – celowo i poprawnie stosuje imiesłowy przymiotnikowe dla osiągnięcia większej spójności tekstu	s. 16–20

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	– rozróżnia imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne – tworzy imiesłowy przymiotnikowe – przekształca konstrukcje z osobową formą czasownika w konstrukcje z imiesłowem przymiotnikowym i na odwrót	– wnioskuje na temat fleksji imiesłów przymiotnikowych i jej związków z przymiotnikiem – redaguje notatkę, wykorzystując imiesłowy przymiotnikowe	
Imiesłowy przysłówkowe	– odróżnia imiesłowy przysłówkowe od innych form czasownika – klasyfikuje imiesłowy przysłówkowe jako nieosobowe, nieodmienne formy czasownika – rozróżnia imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie – tworzy imiesłowy przysłówkowe – przekształca konstrukcje z osobową formą czasownika na konstrukcje z imiesłowem przysłówkowym i na odwrót – zna i stosuje zasady pisowni zakończeń -/szy i -wszy – korzysta ze słownika frazeologicznego	– wnioskuje na temat sposobu tworzenia imiesłów przysłówkowych – zna kryterium podziału imiesłów przysłówkowych na współczesne i uprzednie – stosuje imiesłowy przysłówkowe w funkcji okolicznika – wnioskuje na temat pisowni zakończeń -/szy i -wszy – celowo i poprawnie używa imiesłów przysłówkowych w wypowiedziach ustnych i pisemnych	s. 20–27
SKŁADNIA			
Powtórzenie wiadomości o wypowiedzeniu	Uczeń:	Uczeń:	s. 36–38
	– rozpoznaje zdanie jako wypowiedzenie zawierające orzeczenie wyrażone osobową formą czasownika – wskazuje w tekście orzeczenia – rozróżnia orzeczenie czasownikowe i imienne – rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte – rozpoznaje zdanie złożone jako wypowiedzenie zawierające co najmniej dwa orzeczenia wyrażone osobową formą czasownika – ze zdań pojedynczych tworzy zdania złożone – rozróżnia zdanie i równoważnik zdania – rozróżnia wypowiedzenie złożone	– wnioskuje na temat różnicy między zdaniem złożonym a wypowiedzeniem złożonym – stosuje odpowiednią interpunkcję zdania pojedynczego – opisuje sytuacje przedstawione na ilustracjach, używając wyłącznie zdań pojedynczych/ zdań złożonych	
Zdanie złożone współrzędnie	– odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego – odróżnia zdanie współrzędnie złożone od podrzędnie złożonego – rozróżnia zdania złożone współrzędnie łączne, rozłączne, wynikowe i przeciwstawne	– przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych współrzędnie – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie	s. 39–48

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	– układa zdania złożone współrzędnie – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie – przekształca zdania pojedyncze na złożone i odwrotnie	– świadomie i celowo posługuje się różnymi rodzajami zdań złożonych współrzędnie w zależności od intencji wypowiedzi	
Zdanie złożone z podrzędnym okolicznikowym	– rozpoznaje okolicznik jako część zdania określającą okoliczności czynności wyrażonej przez czasownik – rozróżnia okoliczniki miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, warunku i przyzwolenia – zamienia okoliczniki w zdaniu pojedynczym na zdania podrzędne okolicznikowe i odwrotnie – rozpoznaje w tekście zdania złożone z podrzędnym okolicznikowym – rozróżnia zdania złożone z podrzędnym okolicznikowym miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, warunku i przyzwolenia – pyta o zdanie podrzędne – uzupełnia zdanie podanym zdaniem podrzędnym okolicznikowym – układa zdania złożone z podrzędnym okolicznikowym – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym okolicznikowym	– definiuje zdanie złożone z podrzędnym okolicznikowym – omawia kryterium podziału zdań złożonych z podrzędnym okolicznikowym – przekształca zdania pojedyncze na złożone z podrzędnym okolicznikowym i odwrotnie, używając różnych wskaźników zespolenia – sporządza wykresy zdań – świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach różne typy zdań złożonych z podrzędnym okolicznikowym – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym okolicznikowym	s. 48–59
Zdanie złożone z podrzędnym przydawkowym	– rozpoznaje przydawkę jako określenie rzeczownika lub zaimka rzeczownego – rozróżnia przydawkę przymiotną, rzeczowną, przymiową i liczebną – zamienia przydawki w zdaniu pojedynczym na zdania podrzędne przydawkowe i odwrotnie – rozpoznaje w tekście zdania złożone z podrzędnym przydawkowym – pyta o zdanie podrzędne – uzupełnia zdanie zdaniem podrzędnym przydawkowym – układa zdania złożone z podrzędnym przydawkowym – stosuje prawidłowy szyk w zdaniu złożonym z podrzędnym przydawkowym w związku z pozycją określanego rzeczownika – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym przydawkowym	– definiuje zdanie złożone z podrzędnym przydawkowym – przekształca zdania pojedyncze na złożone z podrzędnym przydawkowym i odwrotnie, używając różnych wskaźników zespolenia – wskazuje, omawia i poprawia błędne konstrukcje dotyczące szyku wyrazów – sporządza wykresy zdań – świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym przydawkowym dla bardziej precyzyjnego określenia cech osoby, rzeczy lub pojęcia – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym przydawkowym	s. 59–64

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
Zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym	– rozróżnia orzeczenia czasownikowe i imienne – stosuje w zdaniach orzeczenia czasownikowe i imienne – zamienia orzeczniki w zdaniu pojedynczym na zdania podrzędne orzecznikowe i odwrotnie – rozpoznaje w tekście zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym – pyta o zdanie podrzędne – układa zdania złożone z podrzędnym orzecznikowym według podanego wzoru – odróżnia zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym od zdania złożonego z podrzędnym przydawkowym – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym orzecznikowym	– definiuje zdanie złożone z podrzędnym orzecznikowym – wnioskuje na temat różnic stylistycznych między zdaniem pojedynczym z orzeczeniem imiennym a zdaniem złożonym z podrzędnym orzecznikowym – układa zdania złożone z podrzędnym orzecznikowym – świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym orzecznikowym w celu uzyskania większej precyzji wypowiedzi – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym orzecznikowym	s. 64–68
Zdanie złożone z podrzędnym dopełnieniowym	– rozpoznaje dopełnienie jako część zdania uzupełniającą (rozwijającą) treść czasownika – zamienia dopełnienia w zdaniu pojedynczym na zdania podrzędne dopełnieniowe i odwrotnie – rozpoznaje w tekście zdanie złożone z podrzędnym dopełnieniowym – pyta o zdanie podrzędne – uzupełnia zdanie zdaniem podrzędnym dopełnieniowym – układa zdania złożone z podrzędnym dopełnieniowym – stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym dopełnieniowym dla podkreślenia własnego stanowiska – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym dopełnieniowym	– definiuje zdanie złożone z podrzędnym dopełnieniowym – sporządza wykresy zdań – przekształca zdania pojedyncze na złożone z podrzędnym dopełnieniowym i odwrotnie, używając różnych wskaźników zespolenia – świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym dopełnieniowym w zależności od intencji wypowiedzi – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym dopełnieniowym – redaguje krótką recenzję, używając zdań z podrzędnym dopełnieniowym	s. 69–71
Zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym	– rozpoznaje w zdaniu podmiot – stosuje podmioty wyrażone różnymi częściami mowy – wskazuje zdania bezpodmiotowe – rozpoznaje w tekście zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym – pyta o zdanie podrzędne – uzupełnia zdanie zdaniem podrzędnym podmiotowym – układa zdania złożone z podrzędnym podmiotowym według podanego wzoru	– rozróżnia podmiot gramatyczny, logiczny, domyślny, szeregowy i zbiorowy – używa zdań bezpodmiotowych – definiuje zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym – układa zdania złożone z podrzędnym podmiotowym – odróżnia zdanie złożone z podrzędnym podmiotowym od zdania złożonego z podrzędnym dopełnieniowym	

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	– łączy w pary zdania pojedyncze, tworząc zdania złożone z podrzędnymi podmiotowymi – stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym podmiotowym w celu wyrażenia własnej opinii – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym podmiotowym	– świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach zdania złożone z podrzędnym podmiotowym – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym z podrzędnym podmiotowym	s. 72–77
Imiesłowy równoważnik zdania	– odróżnia imiesłowy przysłówkowe od innych form czasownika – rozróżnia imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie – tworzy imiesłowy przysłówkowe – rozróżnia zdanie i równoważnik zdania – tworzy równoważniki zdań – rozpoznaje imiesłowy równoważnik zdania w tekście – zamienia pary zdań pojedynczych na wypowiedzenia z imiesłowym równoważnikiem zdania – przekształca zdania złożone podrzędnie i współrzędnie w zdania złożone z imiesłowym równoważnikiem zdania i odwrotnie – uzupełnia zdania imiesłowowymi równoważnikami zdania – tworzy listę wskazówek dla piszących rozprawkę – poprawnie stosuje różne typy imiesłowowych równoważników zdania w wypowiedziach – znajduje błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowym równoważnikiem zdania – zna zasady interpunkcji w wypowiedzeniu złożonym z imiesłowym równoważnikiem zdania	– wyjaśnia, czym jest <i>imiesłowy równoważnik zdania</i> – sporządza wykresy zdań – układa zdania do wykresów – poprawia błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowym równoważnikiem zdania – wyjaśnia, na czym polegają błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowym równoważnikiem zdania (zgodność podmiotów i relacja czasowa) – poprawnie, świadomie i celowo używa konstrukcji z imiesłowym równoważnikiem zdania w wypowiedziach o charakterze argumentacyjnym – opisuje reprodukcje obrazów, używając konstrukcji z imiesłowym równoważnikiem zdania – opisuje zwięzłe wydarzenie, używając wypowiedzeń z imiesłowym równoważnikiem zdania – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w wypowiedzeniu złożonym z imiesłowym równoważnikiem zdania	s. 78–86
SŁOWOTWÓRSTWO			
Wyrazy podstawowe i pochodne	Uczeń:	Uczeń:	s. 100–107
	– używa pojęć: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, formant, podstawa słowotwórcza, parafraza słowotwórcza</i> – wyodrębnia w wyrazie pochodnym podstawę słowotwórczą i formant (typowe przykłady)	– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, formant, podstawa słowotwórcza, parafraza słowotwórcza</i> – wyodrębnia w wyrazie pochodnym podstawę słowotwórczą i formant	

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	– rozróżnia rodzaje formantów słowotwórczych: <i>przedrostek, przyrostek</i> – tworzy wyrazy pochodne od podstawowych przez dodawanie przyrostków i przedrostków – tworzy wyrazy podstawowe do pochodnych – rozpoznaje wyrazy słowotwórczo niepodzielne – wskazuje w wyrazach oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe – poprawnie zapisuje wyrazy pochodne, w których zachodzą oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe	– rozróżnia rodzaje formantów słowotwórczych: <i>wrostek, formant zerowy</i> – tworzy wyrazy pochodne przez dodawanie wrostków oraz użycie formantu zerowego – podaje parafrazę słowotwórczą wyrazu pochodnego – wyjaśnia pisownię wyrazów, w których zachodzą oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe – stosuje różne wyrazy pochodne, oddając precyzję i bogactwo wypowiedzi	
Funkcje formantów słowotwórczych	– używa pojęcia <i>kategoria (grupa) znaczeniowa</i> – podaje przykłady kategorii znaczeniowych wyrazów pochodnych – kwalifikuje wyraz do właściwej kategorii znaczeniowej – tworzy wyrazy pochodne należące do wskazanej kategorii znaczeniowej – rozróżnia funkcje formantów słowotwórczych – opisuje wnętrze pokoju, używając zdrobnień	– wyjaśnia pojęcie <i>kategoria (grupa) znaczeniowa</i> – rozróżnia kategorie znaczeniowe wyrazów pochodnych – wyjaśnia zależność między budową wyrazu a jego przynależnością do określonej kategorii znaczeniowej – tworzy i rozpoznaje wyrazy należące do różnych kategorii znaczeniowych – wyjaśnia znaczenia podanych neologizmów – dostrzega różnice stylistyczne między tekstami – świadomie i celowo używa wyrazów należących do różnych kategorii znaczeniowych w zależności od intencji wypowiedzi	s. 108–114
Rodzina wyrazów	– używa pojęć: <i>rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności rdzenia, wyrazy pokrewne, wyrazy bliskoznaczne</i> – tworzy łańcuch wyrazów podstawowych i pochodnych według wzoru – uzupełnia wykres rodziny wyrazów – wyodrębnia rdzeń w rodzinie wyrazów – zapisuje oboczności rdzenia – rozróżnia wyrazy pokrewne i bliskoznaczne	– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności rdzenia, wyrazy pokrewne, wyrazy bliskoznaczne</i> – tworzy wyrazy pokrewne do podanego wyrazu – tworzy wykres rodziny wyrazów (drzewko derywacyjne)	s. 115–118
Wyrazy złożone	– używa pojęcia <i>wyraz złożony</i> – rozróżnia zestawienia, zrosty, złożenia	– wyjaśnia pojęcie <i>wyraz złożony</i> – omawia kryteria podziału wyrazów złożonych	s. 119–122

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P)	Ponadpodstawowy (PP)	
	– podaje wyrazy podstawowe, od których utworzono wyraz złożony – tworzy zestawienia, złożenia i zrosty od podanych wyrazów podstawowych – zna zasady pisowni złożzeń (z łącznikiem i bez)	– rozróżnia wyrazy niepodzielne i podzielne słowotwórczo, a wśród nich złożenia, zestawienia i zrosty – wskazuje podstawy słowotwórcze w wyrazach złożonych – wyodrębnia formanty w wyrazach złożonych – zna i poprawnie stosuje zasady pisowni złożzeń (z łącznikiem i bez)	
Skrótownce i skróty	– używa pojęć: <i>skrótownce</i>, <i>skróty</i> – rozróżnia literowce, głoskowce, sylabowce, skrótownce mieszane – zapisuje i odczytuje często stosowane skróty i skrótownce – zna zasady odmiany skrótownców i skrótów – zna zasady ortograficzne zapisu skrótownców – zna zasady interpunkcyjne zapisu skrótów – projektuje wizytówki, stosując przy zapisie skróty – adresuje listy, poprawnie używając skrótów	– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>skrótownce</i>, <i>skróty</i> – omawia kryteria podziału skrótownców na literowce, głoskowce, sylabowce, skrótownce mieszane – prawidłowo odmienia skrótownce i skróty – dostosowuje formę orzeczenia do łączącego się z nim skrótownca – zna i poprawnie stosuje zasady ortograficzne zapisu skrótownców – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcyjne zapisu skrótów – używa w wypowiedziach skrótownców i skrótów, oceniając ich przydatność i zrozumiałość	s. 123–131

Materiał kontrolny zawarty w podręcznikach		
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Test:	Strona:
	Wielkie opowieści ludzkości	60
	Świata odbicia w literaturze	110
	Groteskowy portret świata w sztuce i literaturze	138
	Literatura i życie prawdziwe	164
	Poetycka postać świata	264
	O teatrze nie tylko groteskowym	289
	Magia i sztuka ekranu	324
	Co myśleć o popkulturze?	355
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Sprawdź, ile potrafisz	
	Fleksja	28–34
	Składnia	87–98
	Słowotwórstwo	132–144

Kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi

Formy wypowiedzi wprowadzone (kształcone) w klasie II		
Podręcznik	Nazwa formy	Strony
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Charakterystyka (porównawcza)	146–150
	Opis przeżyć wewnętrznych	151–164
	Sprawozdanie	165–172
	Rozprawka	173–183
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Rozprawka	24–26
	Recenzja	285–288
	Wywiad	321–323

Kryteria oceny charakterystyki postaci literackiej

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–9)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Przedstawienie postaci [co najmniej cztery informacje]	0–1 p.
III	Opis wyglądu zewnętrznego (sposobu mówienia, poruszania się)	0–1 p.
IV	Poprawne nazwanie i opisanie cech charakteru (usposobienia, umysłowości)	0–1 p.
V	Uzasadnienie co najmniej czterech cech charakteru [przywołanie przykładów z tekstu]	0–1 p.
VI	Zredagowanie oceny postaci [wnioski, opinie, refleksje]	0–1 p.
VII	Poprawne i uzasadnione użycie co najmniej dwóch cytatów	0–1 p.
VIII	Użycie co najmniej dwóch porównań i jednego związku frazeologicznego	0–1 p.
IX	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
X	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
XI	Spójność tekstu	0–1 p.
XII	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XIII	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.

XIV	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XV	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XVI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

19 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

18–19 p. → bardzo dobry; 17 p. → dobry+; 15–16 p. → dobry; 13–14 p. → dostateczny+;

11–12 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny charakterystyki postaci rzeczywistej

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Przedstawienie postaci [co najmniej cztery informacje]	0–1 p.
III	Opis wyglądu zewnętrznego (sposobu mówienia, poruszania się)	0–1 p.
IV	Poprawne nazwanie i opisanie cech charakteru (usposobienia, umysłowości)	0–1 p.
V	Uzasadnienie co najmniej czterech cech charakteru [np. przywołanie faktów z życia charakteryzowanej postaci; analiza jej postępowania, zachowania, wypowiedzi, opinii innych osób na jej temat]	0–1 p.
VI	Zredagowanie oceny postaci [wnioski, opinie, refleksje]	0–1 p.
VII	Użycie co najmniej dwóch porównań i jednego związku frazeologicznego	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.

XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;
16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry+; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny+;
11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;
0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny charakterystyki porównawczej postaci literackich

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–9)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Przedstawienie postaci [co najmniej trzy informacje o każdej z nich]	0–1 p.
III	Opis wyglądu zewnętrznego (sposobu mówienia, poruszania się)	0–1 p.
IV	Poprawne nazwanie i opisanie cech charakteru (usposobienia, umysłowości)	0–1 p.
V	Porównanie co najmniej czterech cech charakteru opisywanych postaci	0–1 p.
VI	Przywołanie co najmniej trzech przykładów z tekstu uzasadniających cechy charakteru bohaterów	0–1 p.
VII	Zredagowanie oceny postaci [wnioski, opinie, refleksje]	0–1 p.
VIII	Poprawne i uzasadnione użycie co najmniej dwóch cytatów	0–1 p.
IX	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
X	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
XI	Spójność tekstu	0–1 p.
XII	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.

III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XIII	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XIV	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XV	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XVI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

19 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

18–19 p. → bardzo dobry; 17 p. → dobry+; 15–16 p. → dobry; 13–14 p. → dostateczny+;

11–12 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny opisu przeżyć wewnętrznych w formie listu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–6)*		
I	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
II	Zastosowanie słownictwa nazywającego uczucia [co najmniej 3 przykłady]	0–1 p.
III	Zastosowanie słownictwa opisującego zewnętrzne i wewnętrzne przejawy uczuć [co najmniej 3 przykłady]	0–1 p.
IV	Użycie co najmniej dwóch porównań i jednego związku frazeologicznego	0–1 p.
V	Obecność zwrotów do adresata [co najmniej jeden poza nagłówkiem]	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VI	Występowanie charakterystycznych elementów listu [miejscowość, data, nagłówek, formuła pożegnalna, podpis]	0–1 p.
VII	Trójdzielność wypowiedzi [wstęp, rozwinięcie, zakończenie]	0–1 p.
VIII	Spójność wypowiedzi	0–1 p.

III JĘZYK (0–3)**		
IX	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
IV ZAPIS (0–5)**		
X	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XII	Układ graficzny [właściwe rozmieszczenie elementów listu, akapity, odstępy, marginesy]	0–1 p.
XIII	Estetyka zapisu [czystość, czytelność pisma, brak skreśleń]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry+; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny opisu przeżyć wewnętrznych w formie kartki z pamiętnika

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
II	Zastosowanie słownictwa nazywającego uczucia [co najmniej 3 przykłady]	0–1 p.
III	Zastosowanie słownictwa opisującego zewnętrzne i wewnętrzne przejawy uczuć [co najmniej 3 przykłady]	0–1 p.
IV	Użycie co najmniej dwóch porównań i jednego związku frazeologicznego	0–1 p.
V	Zapis poprzedzony datą [dzień, miesiąc, rok]	0–1 p.
VI	Stosowanie narracji pierwszoosobowej	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–2)**		
VII	Trójdzielność wypowiedzi [wstęp, rozwinięcie, zakończenie]	0–1 p.
VIII	Spójność wypowiedzi	0–1 p.

III JĘZYK (0–3)**		
IX	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
IV ZAPIS (0–5)**		
X	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XII	Układ graficzny [właściwe rozmieszczenie elementów pamiętnika, akapity, odstępy, marginesy]	0–1 p.
XIII	Estetyka zapisu [czystość, czytelność pisma, brak skreśleń]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry+; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny sprawozdania

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Zamieszczenie informacji o przyczynie i celu opisywanych wydarzeń	0–1 p.
III	Zamieszczenie informacji o miejscu i czasie [gdzie? kiedy?]	0–1 p.
IV	Informacja o uczestnikach opisywanych wydarzeń [ich zachowanie, reakcje, wypowiedzi]	0–1 p.
V	Zrelacjonowanie faktów i wydarzeń, których autor był świadkiem lub uczestnikiem	0–1 p.
VI	Zredagowanie subiektywnej oceny z użyciem odpowiedniego słownictwa [np. <i>jestem przekonany, sadzę, moim zdaniem, według mnie, jestem pewien, bez wątplenia</i>] – co najmniej cztery przykłady	0–1 p.
VII	Użycie słownictwa oceniającego dodatnio lub ujemnie – co najmniej cztery przykłady	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.

IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi – jasność, rzeczowość]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry+; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny rozprawki

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Sformułowanie tezy	0–1 p.
III	Użycie co najmniej czterech trafnych argumentów	0–1 p.
IV	Rozwinięcie pierwszego argumentu	0–1 p.
V	Rozwinięcie drugiego argumentu	0–1 p.
VI	Podsumowanie rozważań [wnioski, uogólnienia, refleksje, nie wystarczy powtórzenie tezy]	0–1 p.
VII	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.

III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

17 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

16–17 p. → bardzo dobry; 15 p. → dobry+; 13–14 p. → dobry; 12 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny rozprawki
(z użyciem argumentów zaczerpniętych z literatury)

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–8)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Sformułowanie tezy	0–1 p.
III	Użycie co najmniej trzech trafnych argumentów zaczerpniętych z literatury	0–1 p.
IV	Użycie jednego innego argumentu (opartego na własnych obserwacjach, przeżyciach, przemyśleniach, refleksjach)	0–1 p.
V	Rozwinięcie co najmniej trzech argumentów	0–1 p.
VI	Podsumowanie rozważań [wnioski, uogólnienia, refleksje, nie wystarczy powtórzenie tezy]	0–1 p.
VII	Poprawne i uzasadnione użycie co najmniej jednego cytatu	0–1 p.
VIII	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
IX	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
X	Spójność tekstu	0–1 p.
XI	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.

III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XII	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XIII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XIV	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

18 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

17–18 p. → bardzo dobry; 16 p. → dobry+; 14–15 p. → dobry; 12–13 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny recenzji książki – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 43

Kryteria oceny recenzji filmu – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 44

Kryteria oceny recenzji spektaklu teatralnego – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 45

Kryteria oceny wywiadu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zgodność pracy z tematem – przeprowadzenie rozmowy koncentrującej się wokół określonego zagadnienia [wywiad „dla osoby” lub „dla sprawy”]	0–1 p.
II	Trafny tytuł (zgodny z treścią pracy, ciekawy) wraz z dopowiedzeniem (np. – wywiad z panem Markiem Jankowskim o trudnym życiu kapitana)	0–1 p.
III	Poprawnie zredagowany lid [rzeczowy, zwięzły, mający związek z treścią wywiadu]	0–1 p.
IV	Interesujący sposób zadawania pytań [unikanie pytań zamkniętych, dopowiedzenia, komentarze, jasność, precyzja]	0–1 p.
V	Nawiązania do poprzednich wypowiedzi rozmówcy – co najmniej dwa	0–1 p.
VI	Potwierdzenie autorstwa wywiadu (podpis)	0–1 p.
VII	Poprawność pracy pod względem merytorycznym	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VIII	Trójdzielność wypowiedzi [wstęp; seria pytań i odpowiedzi; podsumowanie – uogólnienie, puenta; podziękowanie]	0–1 p.

IX	Spójność tekstu	0–1 p.
X	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–4)**		
XI	Poprawność językowa [0–3 bł. → 3 p.; 4 bł. → 2 p.; 5–6 bł. → 1 p.; 7 bł. → 0 p.]	0–3 p.
XII	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–4)**		
XIII	Poprawność ortograficzna [0 bł. → 2 p.; 1 bł. → 1 p.; 2 bł. → 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. → 2 p.; 4 bł. → 1 p.; 5 bł. → 0 p.]	0–2 p.
XIV	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XV	Poprawny zapis dialogu	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

18 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) → celujący;

17–18 p. → bardzo dobry; 16 p. → dobry+; 14–15 p. → dobry; 12–13 p. → dostateczny+;

11 p. → dostateczny; 10 p. → dopuszczający+; 9 p. → dopuszczający;

0–8 p. → niedostateczny

Kryteria oceny wypowiedzi ustnych

Kryteria oceny opowiadania ustnego twórczego i odtwórczego – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 48

Kryteria oceny przemówienia – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 48

Zasady oceniania dyktand – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 49

Kryteria oceny recytacji – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 49

Kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 50

Kryteria oceny realizacji określonych projektów – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 50

Kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 50